

शुक्लाफाँटा नगरपालिका
नगरकार्यपालिकाको कार्यालय
झलारी, कंचनपुर

वित्तीय परिचालन योजना
Financial Operating Plan
(२०७९ असार)

प्राविधिक सहयोग
संस्थागत विकास परामर्शदाता (IDC)
क्षेत्रीय शहरी विकास आयोजना
धनगढी

बिषय-सुची	पेज नं
वित्तीय परिचालन योजनाको संक्षिप्त परिचय	१
परिच्छेद एक- परिचय	३
१.१ नगरपालिकाको परिचय	३
१.२ वित्तीय परिचालन योजनाको पृष्ठभूमि	३
१.३ वित्तीय परिचालन योजनाको उदेश्य	४
१.४ संगठन संरचना तथा मानवीय संसाधन	४
१.५ नगरपालिकाको आर्थिक प्रशासनमा संलग्न जनशक्ति	७
१.६ वित्तीय परिचालन योजना तर्जुमामा अध्ययन गरिएका सामाग्रीहरू	८
१.७ वित्तीय परिचालन योजनाका सिमाहरू	८
परिच्छेद दुई: नगरपालिकाको आर्थिक कार्य प्रणाली	९
२.१ स्थानीय तहको आर्थिक कार्य प्रणाली सम्बन्धी संवैधानिक र कानुनी व्यवस्था	९
२.२ नगरपालिकाको विगत चार वर्षको आम्दानी विवरण	१२
२.३ नगरपालिकाको विगत ४ वर्षको चालु खर्चको विवरण	१४
२.४ नगरपालिकाको विगत ४ वर्षको कार्यक्रम तथा विकास निर्माण खर्च	१७
२.५ आर्थिक कार्य प्रणाली सम्बन्धमा नगरपालिकाले अवलम्बन गरेका मुख्य नीतिहरू	१९
२.६ आर्थिक कार्यप्रणाली सम्बन्धमा नगरपालिकाको संस्थागत र संरचनागत व्यवस्था	२०
२.७ नगरपालिकाको सम्पत्ती व्यवस्थापन	२०
२.८ नगरपालिकाबाट परिचालन गरेका बाह्य स्रोत र संसाधन व्यवस्थापन	२०
परिच्छेद तीन: नगरपालिकाको वित्तीय व्यवस्थापन	२३
३.१ नगरपालिकाको आर्थिक कार्य सञ्चालन प्रकृया	२३
३.२ विनियोजितबजेट संचालन गर्न स्रोतको व्यवस्था	२४
३.३ विनियोजित बजेट संचालनमा देखिएका समस्याहरू	२४
परिच्छेद चार: नगरपालिकाको आय प्रक्षेपण	२५
४.१ राजस्व सुधार कार्य योजनाका आधारमा आन्तरिक राजस्वबाट प्राप्त हुने रकम	२६
४.२ राजस्व सुधार कार्य योजनाका आधारमा राजस्व बाडफाँट र संघीय निकायहरूबाट प्राप्त हुने रकम	२७
४.३ राजस्व सुधार कार्य योजनाका आधारमा वित्तीय हस्तान्तरणबाट प्राप्त हुने रकम	२७
परिच्छेद: पाँच नगरपालिकाको खर्च प्रक्षेपण	२९
५.१ नगरपालिकाको आगामी पाँच आर्थिक वर्षकोसंचालन खर्च प्रक्षेपण	२९
विषय क्षेत्रगत बाँडफाँट:	३२
५.२ नगरपालिकाको आगामी पाँच आर्थिक वर्षकोपूँजीगत खर्च प्रक्षेपण	३३
५.२ श्रोत व्यवस्थापन र परिचालन योजना	३४
परिच्छेद छ: नगरपालिकाको आम्दानी र खर्चको लेखा परीक्षण	३६
६.१ आन्तरिक लेखापरीक्षण	३६
६.२ आन्तरिक लेखापरीक्षकको कार्य जिम्मेवारी	३६
६.३ अन्तिम लेखापरीक्षण	३७
६.४ नगरपालिकाको बेरुजु विवरण	३७
६.५ बेरुजु फर्स्यौट	३८
६.६ बेरुजु फर्छ्यौट कार्ययोजना	३९
परिच्छेद सात: अपेक्षित उपलब्धि र निष्कर्ष	४१

७.१ अपेक्षित उपलब्धी	४१
७.२ निष्कर्ष	४१
अनुसुची १: संगठन संरचना	४३

वित्तीय परिचालन योजनाको संक्षिप्त परिचय

वित्तीय परिचालन योजना सार्वजनिक वित्त व्यवस्थापनको महत्वपूर्ण औजार हो । नगरपालिकामा उपलब्ध हुने सीमित स्रोत र नगरवासीको असीमित आवश्यकता बिच तादम्यता ल्याउन र प्राथमिकताका आधारमा स्रोतलाई बाँडफाँड गर्ने प्रकृयाको बारमा पनि यसले जानकारी प्रदान गर्दछ । यसबाट वित्तीय अनुशासन कायम भई स्थानीय सरकारको भूमिका पनि स्थापित हुन जान्छ ।

वित्तीय परिचालन योजनाले आन्तरिक स्रोत राजस्व बाँडफाँड, संघीय अनुदान, प्रादेशिक आन्तरिक अनुदान तथा अन्तर सरकारी हस्तान्तरण र आन्तरिक ऋणको आँकलन गरी आर्थिक खाका तयार गर्दछ । यसका आधारमा वडागत प्राथमिकताका आधारमा नगरपालिकाको चालु, पूँजिगत र वित्तीय व्यवस्थाको मध्यमकालिन खर्च अनुमानको खाका तयार गरिन्छ । यसरी वित्तीय परिचालन योजनाले निर्धारण गरेको स्रोतभिन्न रहेर नगरपालिकाले आफ्नो नीति, कार्यक्रम तथा बजेटको अनुमान गर्न एशियाली विकास बैङ्क (ADB) को प्राविधिक सहयोगमा, क्षेत्रीय शहरी विकास आयोजना, संस्थागत विकास परामर्शदाता (IDC) द्वारा "वित्तीय परिचालन योजना- FOP (Financial Operating Plan) - २०७८" लाई आर्थिक वर्ष २०७८/०७९ का लागि पुनरावलोकन गरी अधावधिक गरिएको छ ।

शुक्लाफाँटा नगरपालिकाको आर्थिक कार्यप्रणाली संचालनका लागि संविधानको धारा २१४ अनुसार कार्यकारिणी अधिकार "कार्यपालिका" मा रहेको छ । संविधानको धारा २१६ अनुसार गुणस्तरीय सेवा प्रवाह गर्नका लागि नगर प्रमुख र उपप्रमुख सहित २३ जनाको कार्यपालिका रहेको छ । यस अर्न्तगत दैनिक आर्थिक तथा प्रशासकीय कार्यका लागि प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत सहित ७ वटा शाखा, ५ वटा उपशाखा र २ वटा इकाईमा २१९ जना कर्मचारीको दरबन्दी रहेको छ । स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ को परिच्छेद १० मा स्थानीय तहको आर्थिक कार्यप्रणालीको बारेमा उल्लेख गरी समग्र नगरपालिकाको वित्तीय परिचालनलाई मार्गदर्शन गरिएको छ ।

शुक्लाफाँटा नगरपालिकामा आ.व. २०७४/०७५ देखि आ.व. २०७७/०७८ सम्ममा निम्नानुसार चालु खर्च र पूँजिगत खर्च भएको हुँदा सोही आधारमा वित्तीय परिचालनको स्थिति विश्लेषण गरी सुझाव दिइएको छ ।

तालिका : १ कूल पूँजिगत खर्च र चालु खर्च विवरण

सि नं	विवरण	२०७४।७५	२०७५।७६	२०७६।७७	२०७७।७८	जम्मा	बार्षिक बृद्धीदर
१	चालु खर्च	२१७००५	३१९३५७	४०७९०६	३२०४१४	१२६४६८२	१७.८२
२	पूँजिगत खर्च	२२२३०१	२११६३५	२०३९७५	११७९०८	७५५८१९	-२७.१३
	जम्मा	४३९३०६	५३०९९२	६११८८१	४३८३२२	२०२०५०१	२.५८

स्रोत: आर्थिक प्रशासन, राजस्व तथा प्रशासन शाखा

नगरपालिकाको वित्तीय परिचालनको लागि नगरसभा, कार्यपालिकाशाखा रहेपनि मुख्य रूपमा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतको अधिनमा राजस्व नीति तथा प्रशासन शाखा र आर्थिक प्रशासन शाखाले महत्वपूर्ण भूमिका प्रदान गरेका छन् । राजस्व प्रशासन संचालनका लागि ३ जना र आर्थिक प्रशासन, लेखापरिक्षण र वेरूजु फछर्यौट कार्यका लागि ४ जना कर्मचारी कार्यरत रहेका छन् । Sangrila Software को माध्यमबाट राजस्व शाखाले र ८ वटा वडाले आन्तरिक राजस्व संकलन गरिरहेका छन् । आर्थिक प्रशासन शाखाले आ.व. २०७५।७६ देखि SUTRA (Sub-National Treasury Application) को माध्यमबाट बजेट तयार गर्ने, संचित कोषको संचालन, खर्च लेखाङ्कन र प्रतिवेदनको कार्य गरिरहेका छन् । संघीय र प्रदेश कार्यालयको प्रतिनिधिको रूपमा कोष तथा लेखा नियन्त्रक कार्यालय, कञ्चनपुरले अनुदानको निकास दिई स्थानीय तहको खर्चको वित्तीय प्रतिवेदन दिने कार्य गरेको छ । महालेखा परीक्षकको बार्षिक प्रतिवेदन अनुसार आ.व. २०७३/७४ देखि २०७६/७७सम्ममा नगरपालिकाको कूल वेरूजु रू.१०

करोड ४९ लाख ९३ हजार भएकोमा रू. ५ करोड ४८ लाख ७७ हजार सम्परीक्षणबाट फछ्यौट भई बाँकी प्रतिवेदन २०७७ सम्ममाकुल बेरुजु रू ५ करोड १ लाख १६ हजार बाँकी रहेको छ ।

आ व २०७७/७८ को लेखापरीक्षणको बाँकी प्रतिवेदन सार्वजनिक हुन बाँकी रहेकोले सो को बेरुजु तथा फछ्यौट अंक समाबेस गरिएको छैन ।

सार्वजनिक वित्त व्यवस्थापनको एक महत्वपूर्ण औजारको रूपमा रहेको “वित्तीय परिचालन योजना-२०७९” ले नगरपालिकाको खर्च प्रणालीमा अनुशासन कायम गरी आर्थिक स्थायित्व प्राप्त गर्न सहयोग पुऱ्याउने विश्वास गरिएको छ । राजस्व परामर्श समिति, स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समिति, बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समिति, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, आर्थिक प्रशासन शाखा, राजस्व तथा प्रशासन शाखा, शाखा प्रमुखहरूको नेतृत्वमा सहभागितामुलक पद्धति अपनाई यो वित्तीय परिचालन योजना पुनरावलोकन गरि अध्यावधिक गरिएको छ ।

आ.व. २०७३/०७४ देखि २०७७/०७८ सम्ममा लेखापरीक्षण भई कायम भएको कूल वेरूजु, सम्परीक्षण भएको र सम्परीक्षण हुन बाँकी वेरूजुको विवरण निम्नानुसार तालिकामा पनि प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका: २ कूल बेरूजु विवरण

आ.व.	कूल वेरूजु	सम्परीक्षणको लागि पेश भएको	सम्परीक्षण भएको	बाँकी वेरूजु
आ.व. २०७३/०७४ देखि २०७६/०७७ सम्म	१०४९९३	५४८७७	५४८७७	५०११६

उक्त फछ्यौट हुन बाँकी रकममा मध्ये आ.व. २०७७/०७८ को अन्तिम लेखापरीक्षणको माघमा प्राप्त प्रारम्भिक प्रतिवेदनको वेरूजु रकम र सम्परीक्षणको लागि पेश भएको रकम समावेश छैन ।

सार्वजनिक वित्त व्यवस्थापनको एक महत्वपूर्ण औजारको रूपमा रहेको “वित्तीय परिचालन योजना-२०७९” ले नगरपालिकाको खर्च प्रणालीमा अनुशासन कायम गरी आर्थिक स्थायित्व प्राप्त गर्न सहयोग पुऱ्याउने विश्वास गरिएको छ । राजस्व परामर्श समिति, स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समिति, बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समिति, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, आर्थिक प्रशासन शाखा, राजस्व तथा प्रशासन शाखा, शाखा प्रमुखहरूको नेतृत्वमा सहभागितामुलक पद्धति अपनाई यो वित्तीय परिचालन योजना पुनरावलोकन गरी अध्यावधिक गरिएको छ ।

अन्त्यमा यस “वित्तीय परिचालन योजना-२०७९” ले नगरपालिकाको सामान्य परिचयका साथै योजनाको तयारीका सामाग्री र सीमाहरू, नगरपालिकाको आर्थिक कार्यप्रणाली सँग सम्बन्धित संवैधानिक तथा कानूनी व्यवस्था, नीति, संस्थागत संरचना र परिचालित स्रोत र संशाधन, नगरपालिकाको आर्थिक कार्य संचालन प्रकृया, संचालनमा देखिएका समस्याहरू, आय प्रक्षेपण, खर्च प्रक्षेपण, लेखा परीक्षणको स्थिति र यसले गरेका अपेक्षित उपलब्धि र निष्कर्ष समेत विश्लेषणात्मक विवेचना गरी उल्लेख गरिएको छ। यसको आयगत आम्दानीको प्रक्षेपण गर्दा आ.व. २०७८/०७९ को अनुमानलाई आधारमानिएको छ ।

परिच्छेद एक- परिचय

१.१ नगरपालिकाको परिचय

नेपालको सुदूरपश्चिम प्रदेश अन्तरगत कञ्चनपुर जिल्लामा पर्ने यो शुक्लाफाटा नगरपालिका नेपाल सरकारको मिति २०७३ सालफागुन २२ गतेको निर्णयानुसार देशभरी गठन भएका स्थानीय तहहरू मध्ये एक स्थानीय तह हो । यस नगरपालिका हुनु पूर्व झलारी र पिपलाडी गरी दुई वटा गा.वि.स थिए र ती दुई वटा गा.वि.स तथा देखतभुली गा.वि.स. का ४ र ६ नं. वडाहरू समेत समायोजन भै २०७३ मा शुक्लाफाँटा नगरपालिका बनाईएको हो । यो नगरपालिका जम्मा १२ वटा वडा मिलेर बनेको छ । जिल्लाको सदरमुकाम भीमदत्तनगर देखि २० कि.मि टाढा पूर्व तर्फ रहेको यस नगरपालिकाको क्षेत्रफल १६२.५७ वर्ग कि.मी. रहेको छ । नगरपालिका घोषणाको समयमा यस नगरपालिकाको कुल जनसंख्या ६३,६६७ रहेको र घर धुरी संख्या १०७२१ र कुल जनसंख्यामा महिला ३१२७२ र पुरुष ३२३९५ रहेका थियो । यसले आफ्नै खालको धार्मिक, राजनैतिक र सामाजिक महत्व र विशेषता बोकेको छ । यस नगरपालिकाक्षेत्रमा सबै जात जाती धर्म क्षेत्रका मानिसहरूको मिश्रित बसोवास रहेको छ । यस नगरपालिकाको पूर्वमा कृष्णपुर नगरपालिका, पश्चिममा शुक्लाफाँटा वन्यजन्तु आरक्ष र वेदकोट नगरपालिका, उत्तरमा डडेल्धुराको चुरे पर्वत र दक्षिणमा शुक्लाफाँटा वन्यजन्तु आरक्ष र लालझाडी गाउँपालिका रहेको छ । यस नगरपालिकामा स्थानीय सरकारको रूपमा नगरपालिका कार्यालय, झलारी र पिपलाडी गरी दुइवटा स्वास्थ्य चौकी, तथा विभिन्न तहका पढाई हुने माध्यमिक १३ र आधारभुत १९ गरि जम्मा ३२ वटा सामुदायिक बिद्यालयहरू रहेका छन्

हालै सम्पन्न राष्ट्रिय जनगणना २०७८ को प्रारम्भिक नतिजाअनुसार यस नगरपालिकाको जनसंख्याघर धुरी संख्या निम्न अनुसार रहेको छ ।

तालिका ३:स्थानीय तह अनुसारको प्रारम्भिक जनसंख्या

जिल्ला/स्थानीयतह	जनगणनाघरसंख्या	परिवारसंख्या	प्रारम्भिकजनसंख्या २०७८		
			जम्मा	पुरुष	महिला
कञ्चनपुर					
शुक्लाफाँटानगरपालिका	११३९६	१२९२०	५४३७९	२४९४८	२९४३१
दृष्टव्यः स्थानीय तहको जनसंख्यामा संस्थागत परिवार समावेश गरिएको छैन ।					

यसका साथै सहकारी संस्थाहरू, लक्षित वर्ग सञ्जाल, सामुदायिक वन उपभोक्ता समिति, स्थानीय युवा क्लब, आमा समुह, बचत तथा स्वावलम्बन समुहहरू छन् । यसका साथै यस नगरपालिकामा सुशासन, स्थानीय शासन, सामाजिक मेलमिलाप लगायतका विभिन्न विषयगत क्षेत्रमा विभिन्न गैरसरकारी संघसंस्थाहरूले कार्य गरिरहेको पाइन्छ । विद्युत सेवाको रूपमा यस नगरपालिकाका नागरिकहरूले नेपाल विद्युत प्राधिकरणको केन्द्रिय प्रशासनबाट प्राप्त गरिरहेका छन् । नेपाल टेलिकमको जिएसएम र सिडिएमएको टावर रहेको यस नगरपालिकाका अधिकांस नागरिकहरूमा मोबाइलको पहुँच वृद्धि भएको पाइन्छ । सडक सञ्जालीकरणको पूर्व पश्चिम राजमार्गले समेत छोएको यस नगरपालिकामा शाखा सडकहरू समेत रहेको पाइन्छ ।

१.२ वित्तीय परिचालन योजनाको पृष्ठभूमि

शुक्लाफाँटानगरपालिकामा क्षेत्रीय शहरी बिकास आयोजना, संस्थागत बिकास परामर्शदाताको सहयोगमा २०७८ आषाढमा पहिलो वित्तीय परिचालन योजना तर्जुमा भएको हो ।

योजनाको पुनराबलोकनको क्रममा आय संकलन प्रकृया र बिधिमा सुधार गरिने, कर तथा गैर कर राजश्वमा पर्न सक्ने असरलाई आँकलन गरी आन्तरिक आय अनुमानमा यथार्थपरक बनाईने, नगरपालिकाको आन्तरिक आयमा संकुचन

आएकोले करको दर भन्दा दायरा बढाउने नीति कायम गरेको,समय परिस्थिति अनुसार करकादरमा पुनरावालो कनगरीसंकलनलाई प्रभावकारी बनाएको,कर संकलन सम्बन्धमा आर्थिक ऐन लागु भएकोछ । राजश्व परामर्श समिति सकृय रुपमा क्रियासिल रहेको,राजश्व शाखा कार्यबद्ध रहेको तथा सांग्रिला सफ्टवेयरबाट निर्मित कम्प्युटर सफ्टवेयर प्रणाली प्रयोग गरी नगरपालिका कार्यालय र सात वटा वडा कार्यालयबाट राजश्व संकलन भईरहेको छ । बाँकी पाँचवटा वडा कार्यालयहरुबाट पनि राजश्व असुलीमा सफ्टवेयर प्रयोग यथाशीघ्र गरिने छ ।

खर्चतर्फ पनि आन्तरिक राजश्व तथा बाह्य श्रोत समेतको आंकलनको आधारमा बजेट तर्जुमा गरी खर्च गर्ने गरेकोछ । खर्चको अभिलेख व्यवस्था महालेखा नियन्त्रक कार्यालयबाट संचालित सुत्र प्रणालीमा अबद्ध रही गर्ने गरेकोछ ।

नगरपालिकाको राजश्व परिचालन क्षमता बिगतको तुलनामा सुधार हुदै गएको भएतापनि संघीयताको कार्यान्वयन पछि संघ र प्रदेश सरकारबाट प्राप्त हुने अनुदानको तुलनामा नगण्य मात्रामा रहेको छ ।आन्तरिक राजश्वमा प्रत्येक बर्ष बिभिन्न दरले बिगत चार बर्षमा ४८ प्रतिशत बृद्धि देखिएको छ । बाह्यश्रोत अन्तर्गत अनुदान तथा राजश्व बाँडफाँटमा २.४४ प्रतिशतवृद्धि भएकोछ । गत चारबर्षको कुल आय रु. ७१ करोड ४९लाख ८ हजारमा आन्तरिक राजश्व रु.२ करोड ७७ लाख ९० हजार मात्र रहेकोछ । जुन कुल आयको३.९० प्रतिशतमात्र हो ।

नगरपालिकाको आन्तरिक तथा बाह्य श्रोत गरी बिगत ४ बर्षमा रु. २अरव २ करोड ५ लाख १ हजारमा चालुतर्फ रु. १ अर्ब २६ करोड ४६लाख ८२ हजार तथा पूँजीगततर्फ रु.७५ करोड ५८ लाख १९ हजार खर्च भएको छ ।

१.३ वित्तीय परिचालन योजनाको उद्देश्य

नगरपालिकाको दिर्घकालिन वित्तीय एवम लगानी योजना तयार गर्न आवश्यक तथ्य उपलब्धनगरपालिकाले निम्नलिखित उद्देश्य राखी यो वित्तीय परिचालन योजना तयार गरेकोछः

- नगरपालिकाको वित्तीय अवस्थाबारे जानकारी प्राप्तगर्नु
- नगरपालिकाको संचालन आम्दानी संचालन खर्च धान्न यथेस्त रहे नरहेको बारेमा जानकारी प्राप्त गर्नु
- नगरपालिकाको सेवा प्रवाह खर्च धान्ने स्रोतको उपलब्धता र पर्याप्तता बारे जानकारी प्राप्त गर्नु
- गराउनु

१.४ संगठन संरचना तथा मानवीय संसाधन

यस नगरपालिकालेनगरपालिकाको संगठन संरचना पारित गरेको छ । यसैगरी कर्मचारी दरबन्दी पनि स्वीकृत गरेको छ । संघीय सरकारबाट प्राप्त केही दरबन्दीहरु, विषयगत मन्त्रालयबाट पठाइएका कर्मचारीहरु र केही करारका कर्मचारीहरुबाट कार्य सञ्चालन भईरहेको अवस्था छ ।

नगरपालिका सञ्चालनका लागि नगरप्रमुख, उपप्रमुख, प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत सहित २१ सदस्यीय कार्यपालिका रहेको छ भने कर्मचारीतर्फ प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत सहित विभिन्न तहका २१९कर्मचारी कार्यरत रहेको देखिन्छ ।नगरपालिकाको संगठन संरचना अनुसूची-१ मा उल्लेख गरिएको छ ।थप विवरण निम्न तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

नगरपालिकाको कार्य बोझलाई दृष्टिगत गरी केही पदमा थप कर्मचारीहरुको आवश्यकता देखी नगरपालिकाले संशोधनको लागि केही दरबन्दी हटाई समायोजन गर्न हालको दरबन्दीहरु र प्रस्तावित दरबन्दीको विस्तृत विवरण निम्न अनुसार रहेको छ ।

तालिका ४: नगर कार्यपालिकाको कार्यालयको दरबन्दी तेरिज

क्र.स	पद	तह/श्रेणी	सेवा	समूह	समूह	साविक दरबन्दी	प्रस्तावित दरबन्दी	थप
१	इन्जिनियर	६	इन्जिनियर ड	सिभिल	—	१	१	—
२	अ.न.।म.	४	स्वास्थ्य	नासिड	—	९	६	—
३	खापकायकता	४	स्वास्थ्य	प्रयागशाला	—	६	६	—

क्र.स	पद	तह/श्रेणी	सेवा	समूह	समूह	साविक दरबन्दी	प्रस्तावित दरबन्दी	थप
४	नायब पशु स्वास्थ्य प्राविधिक	४	कृषि	पशुसवा/भैटरिनरी	—	१	३	२
५	नायब प्राविधिक सहायक	४	कृषि	कृषिप्रसार	—	१	४	३
६	प्रशासन सहायक	४	प्रशासन	सा.प्र.	—	२	२	—
७	सामाजिक पारिचालक	४	प्रशासन	सा.प्र.	—	२	२	—
८	आसस्टन्ट सब-इन्जिनियर	४	इन्ज.	साभल	—	२	४	२
९	सहायक कम्प्युटर अपरेटर	४	विविध	कम्प्युटर	—	१	३	२
१०	आमन	४	इन्ज.	सभ	—	१	१	—
जम्मा ३२						२६	३२	९

विषयगत शाखाहरूको दरबन्दी विवरण

क्र.स.	शाखा, उपशाखा, इकाइकोनाम	दरबन्दीख्या
	महाशाखा प्रमुख, तह-९/१०, (इन्ज./साभल)	१
	शाखा प्रमुख (वारिष्ठइन्जिनियर), तह-७/८ (इन्ज./साभल)	१
	सब-इन्जिनियर, तह-५/६ (इन्ज./साभल)	१
	सहायक कम्प्युटर अपरेटर, तह-४, (विविध/कम्प्युटर)	१
	शाखा प्रमुख (इन्जिनियर), तह-६/७ (इन्ज./साभल)	१
	सब-इन्जिनियर, तह-५/६ (इन्ज./साभल)	१
	खा.पा.स.ट. तह-५, (इन्ज./स्यानाटरा)	१
	इलोकट्राशियन, तह-४/५, (इन्ज./इलोकट्रकल)	१
	आमन, तह-४/५ (इन्ज./सर्वर)	१
	वातावरण आधिकृत, तह-६/७ (विविध/वातावरण)	१
	सब-इन्जिनियर, तह-५/६ (इन्ज./साभल)	१
	सहायक, तह-५ (प्रशासन/सा.प्र.)	१
	शाखाप्रमुख (योजना तथा अनुगमन आधिकृत), तह-६/७ (प्रशासन/सा.प्र.)	१
	सबइन्जिनियर, तह-५ (इन्ज./मका.)	१
	शाखाप्रमुख (सूचनाप्राविधिआधिकृत), (तह-६ (विविध/कम्प्युटर)	१
	कम्प्युटर अपरेटर, (तह-५ (विविध/कम्प्युटर)	१
	सहायक कम्प्युटर अपरेटर, (तह-४ (विविध/कम्प्युटर)	१
	महाशाखा प्रमुख, तह-९/१०, (शिक्षा/शिक्षाप्रशासन)	१
	शाखाप्रमुख (वारिष्ठशिक्षाआधिकृत), तह-७/८ (शिक्षा/शिक्षाप्रशासन)	१
	प्राविधिक सहायक, तह-५/६ (शिक्षा/शिक्षाप्रशासन)	१
	सहायक कम्प्युटर अपरेटर, (तह-४ (विविध/कम्प्युटर)	१
	सहायक, तह-५, (प्रशासन/सा. प्र.)	१
2.3		
	सहायक, तह-४ (प्रशासन/सा.प्र.)	१
	शाखाप्रमुख (जनस्वास्थ्य आधिकृत), तह-७/८ (स्वास्थ्य/ह. इ.)	१
	हल्य आसस्टन्ट/स.अ.ह.व. आधिकृत, तह-६ (स्वास्थ्य/ ह. इ.)	१

पाब्लिक हल्थ नर्स/सि.अ.न.मि. आधिकृत, तह-६ (स्वास्थ्य/नासंड)	१
काविराजतह-५/६, (स्वास्थ्य/आयुर्वेद)	१
वारिष्ठवेद्य, तह-४/५, (स्वास्थ्य/आयुर्वेद)	१
आषाध कुटुवा	१
माहिला अभ्यगकती	१
कायालय सहयोगी	१
हल्थआसिस्टन्ट/सि.अ.ह.व. आधिकृत, तह-६ (स्वास्थ्य/ह.इ.)	१
स्टाफ नर्स/सि.अ.न.मि. आधिकृत, तह-६ (स्वास्थ्य/नासंड)	१
ह.अ./सि.अ.ह.व., तह-५ (स्वास्थ्य/ह.इ.)	२
स्टाफ नर्स/सि.अ.न.मि/अ.न.मि,तह-४/५,(स्वास्थ्य/नासंड)	१
अ.ह.व., (तह-४, (स्वास्थ्य/ ह.इ.))	१
ल्यावआसिस्टन्ट, (तह-४, (स्वास्थ्य/प्रयोगशाला)	१
कायालय सहयोगी	१
हल्थआसिस्टन्ट/सि.अ.ह.व. आधिकृत,तह-६ (स्वास्थ्य/ह.इ.)	१
स्टाफ नर्स/सि.अ.न.मि. आधिकृत, तह-६ (स्वास्थ्य/नासंड)	१
ह.अ./सि.अ.ह.व., तह-५ (स्वास्थ्य/ह.इ.)	२
स्टाफ नर्स/सि.अ.न.मि/अ.न.मि,तह-४/५,(स्वास्थ्य/नासंड)	१
अ.ह.व., (तह-४, (स्वास्थ्य/ ह.इ.))	१
कायालयसहयोगी	२
हल्थआसिस्टन्ट/सि.अ.ह.व. आधिकृत, तह-६ (स्वास्थ्य/ह.इ.)	१
स्टाफ नर्स/सि.अ.न.मि. आधिकृत, तह-६ (स्वास्थ्य/नासंड)	१
ह.अ./सि.अ.ह.व., तह-५ (स्वास्थ्य/ह.इ.)	२
स्टाफ नर्स/सि.अ.न.मि/अ.न.मि,तह-४/५,(स्वास्थ्य/नासंड)	१
अ.ह.व., (तह-४, (स्वास्थ्य/ ह.इ.))	१
कायालयसहयोगी	१
(२.४.३.१) बन्साह, वडान. १ अनुदान रकमबाट व्यवस्थापन सामातेल व्यवस्था गरे बमोजिम	
(२.४.३.२) वलडाडी, वडान. ८	
(२.४.३.३) दिपनगर, वडान. ११	
माहिला विकास निरीक्षक, तह-५ (विविध/माहिलाविकास)	१
सहायक माहिला विकास निरीक्षक, तह-४ (विविध/माहिलाविकास)	१
सहायक, तह-५ (प्रशासन/सा.प्र.)	१
शाखाप्रमुख (कृषि विकास आधिकृत), तह-७/८, (कृषि/कृषि प्रसार)	१
प्रावाधिक सहायक, तह-५/६ (कृषि/बालाविकास / बागवानी)	२
नायब प्रावाधिक सहायक, तह-४ (कृषि/बागवानी)	१
शाखा प्रमुख (पशु चिकित्सक), तह-६/७,(कृषि /भटारनरी)	१
लाइभष्टक/भटारनरीआधिकृत, तह-६/७, (कृषिलाइभष्टक/भटारनरी)	१
लाइभष्टक/भटारनरीआधिकृत, तह-६/७, (कृषिलाइभष्टक/भटारनरी)	१
पशु स्वास्थ्य/पशु सेवा प्रावाधिक, तह-५ (कृषि/पशुसेवा/भटारनरी)	१
नायब पशु स्वास्थ्य/पशु सेवा प्रावाधिक सहायक, तह-४ (कृषि/पशुसेवा/भटारनरी)	१
कायालय सहयोगी	१
पशु स्वास्थ्य/पशुसेवाप्रावाधिक, तह-५/६ (कृषि/पशुसेवा/भटारनरी)	१
नायब पशुस्वास्थ्य/पशुसेवाप्रावाधिकसहायक, तह-४ (कृषि/पशुसेवा/भटारनरी)	१
कायालय सहयोगी	१

(२.८.३) पशुसंवाकन्द्र, वन्शाह		
१. कार्यालय सहयागी		१
शाखाप्रमुख (आथकाविकासआधिकृत), तह-६/७, (प्रशासन/सा.प्र.)		१
१. सहायक, तह-५ (प्रशासन/सा.प्र.)		१
२. सहायक, तह-४ (प्रशासन/सा.प्र.)		१
१. सहायक, तह-५ (प्रशासन/सा.प्र.)		१
शाखाप्रमुख (वारिष्ठप्रशासकीयआधिकृत), तह-७/८, (प्रशासन/सा.प्र.)		१
प्रशासन आधिकृत, तह-६ (प्रशासन/सा.प्र.)		१
सहायक, तह-५ (प्रशासन/सा.प्र.)		१
सहायक, तह-४ (प्रशासन/सा.प्र.)		१
हलुका सवारी चालक		३
व्याकाही लोडर ड्राइभर		१
व्याकाही लोडरहल्पर		१
दमकल चालक		१
भारी सवारी चालक		२
दमक लहल्पर		२
इलाक्ट्राशियन		१
कार्यालय सहयागी		१०
कुचीकार		४
सहायक, तह-५ (प्रशासन/सा.प्र.)		१
सहायक, तह-५ (प्रशासन/सा.प्र.)		१
कानून सहायक, तह-५ (न्याय/कानून)		१
सहायक, तह-५ (प्रशासन/सा.प्र.)		१
नगर प्रहरी हवलदार, (तह-३ (प्रशासन/नगरप्रहरी)		१
नगर प्रहरी जवान, (तह-२ (प्रशासन/नगरप्रहरी)		४
शाखाप्रमुख (वारिष्ठलेखाआधिकृत), तह-७/८, (प्रशासन/लेखा)		१
लेखासहायक, तह-५ (प्रशासन/लेखा)		१
सहलेखापाल, तह-४ (प्रशासन/लेखा)		१
लेखा परीक्षणआधिकारी, (तह-६/७, प्रशासन/लेखा)		१
वडा सचिव, (तह-५/६, प्रशासन/सा.प्र.)		५
वडा सचिव, (तह-४/५, प्रशासन/सा.प्र.)		७
कार्यालय सहयागी, (तहावहान/प्रशासन/सा.प्र.)		१२

१.५ नगरपालिकाको आर्थिक प्रशासनमा संलग्न जनशक्ति

तालिका ५ : नगरपालिकाको आर्थिक प्रशासनमा संलग्न जनशक्तिको अवस्था

सि नं	संकेट	दर्जा	तह	दरबन्दी	कार्यरत
१		प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	९	१	१
२		लेखाअधिकृत	६	१	०
२		लेखापाल	५	१	१
३		आ ले प अधिकृत	६	१	०
४		सहलेखापाल.	४	१	१
४		सहायक कअपरेटर.	४	३	३

सि नं	संकेत	दर्जा	तह	दरबन्दी	कार्यरत
५		वडा सचिव	४,५	१२	१२

१.६ वित्तीय परिचालन योजना तर्जुमामा अध्ययन गरिएका सामाग्रीहरू

- नेपालको संविधान, २०७२
- स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४
- अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४
- राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४
- एकिकृत आर्थिक संकेत तथा वर्गीकरण र व्याख्या, २०७४
- अन्तरसरकारी वित्तीय हस्तान्तरण आ. व. २०७७।७८ (प्रदेश तथा स्थानीय तह)
- आयोजना प्रशासकीय निर्देशिका मे २०१७, आयोजना नम्बर ४७२५२-००२, ऋण नम्बर ३५६६ NEP (COL) एवं सो आयोजनासंग सम्बन्धितप्रकाशनहरू
- शुक्लाफाँटा नगरपालिकाको आ.व. २०७८।७९ को योजना,नीति बजेट तथा कार्यक्रम,शुक्लाफाँटा नगरपालिकाको राजश्व सुधार कार्य योजना ,२०७८
- मध्यकालीन खर्च संरचना २०७८

१.७ वित्तीय परिचालन योजनाका सिमाहरू

नगरपालिकाको वित्तीय परिचालन योजना निर्धारित कार्यबिधि अनुसार तयार गरिएको छ । यसको क्षेत्र व्यापक भएकोले सिमित स्रोत र साधन, पर्याप्त सुचनाको अभाव, सिमित समयका कारण यस अध्ययनका सिमाहरू देहायबमोजिम रहेका छन् । यस अध्ययनलाई यथासक्य वस्तुगत बनाउने प्रयास गरिएको छ ।

- यो प्रतिवेदन नगरपालिकाको कार्यालयमा रहेका अभिलेख तथा दस्तावेज, नगरपालिकाका पदाधिकारीहरू तथा सम्बन्धित कर्मचारीहरू र अन्य सरोकारवाला पक्षसँग गरिएको छलफल र विभिन्न कार्यशालाबाट प्राप्त सूचनाको आधारमा तयार गरिएको हो ।
- नगरपालिकाको संवैधानिक र कानूनी जिम्मेवारी अनुसार नगरपालिकाले गर्ने सेवा तथा कार्यहरूको हालसम्म सामुहिकरण भएपनि खर्चको लेखाङ्कन गर्न सकिएको छैन । त्यस्तो सामुहिकरण को यथार्थताले यो योजनालाई प्रभाव पार्ने हुन्छ । यो योजना एक प्रक्षेपण भएकाले, परिस्थितिमा आएको परिवर्तन र विश्लेषणका कारण यसमा गरिएको प्रक्षेपण वास्तविक परिणाम भन्दा फरक पर्न सक्दछ ।
- आगामी ५ वर्षको प्रक्षेपण कार्य नगरपालिकाको योजना, नीति बजेट तथा कार्यक्रम २०७८।७९ को आधारमा गरिएको छ ।

परिच्छेद दुई: नगरपालिकाको आर्थिक कार्य प्रणाली

२.१ स्थानीय तहको आर्थिक कार्य प्रणाली सम्बन्धी संवैधानिक र कानुनी व्यवस्था संबैधानिक र कानुनी व्यवस्था

स्थानीय तहको लागि नेपालको संविधानको भाग १९ मा स्थानीय आर्थिक कार्य प्रणालीको व्यवस्था गरिएको छ । संविधानको धारा २२८ मा कानून बनाई कर लगाउन पाउने, धारा २२९ मा स्थानीय संचित कोषको बारेमा र धारा २३० मा स्थानीय तहले राजस्व र व्ययको अनुमान कानून बमोजिम सभामा पेश गरी पारित गराउनु पर्ने व्यवस्था रहेको छ । घाटा बजेट पेश गर्नु परेमा घाटा पूर्ति गर्ने स्रोत समेतको प्रस्ताव गर्नुपर्ने उल्लेख छ । संविधानको धारा २१४ बमोजिम स्थानीय तहको कार्यकारिणी अधिकार कार्यपालिकामा रहने भनिएको छ । कार्यपालिकाको कार्य संचालन स्वीकृत नियमावली बमोजिम हुने धारा २१८ मा व्यवस्था छ । धारा २२१ मा स्थानीय व्यवस्थापकीय अधिकार सभामा रहने व्यवस्था छ ।

स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को परिच्छेद – ९ मा स्थानीय तहको वित्तीय अधिकार क्षेत्र र परिच्छेद – १० मा स्थानीय तहको आर्थिक कार्य प्रणालीको बारेमा उल्लेख गरिएको छ । वित्तीय अधिकार क्षेत्रमा स्थानीय तहले आफ्नो क्षेत्रभित्र के कस्ता कर लगाउन, उठाउन र ऋण लिन पाउदछन् भनी लेखिएको छ भने “आर्थिक कार्य प्रणालीमा” स्थानीय तहको संचित कोषमा जम्मा हुने रकमहरू, उक्त रकम खर्च गर्ने, खर्च गर्ने तरिका, आय र व्ययको लेखा राख्ने, खर्च गर्ने अख्तियारी र कार्यविधि, बजेट पेश गर्ने र पारित गर्ने, लेखापरिक्षण गराउने बारेमा उल्लेख गरिएको छ ।

अन्तरसरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ ले स्थानीय तहको राजस्व अधिकार, राजस्व बाँडफाँट, अनुदान, ऋण, बजेट व्यवस्थापन सार्वजनिक खर्च तथा वित्तीय अनुशासन सम्बन्धमा उल्लेख गरेको छ । ऐनको परिच्छेद – ६ मा “सार्वजनिक खर्च व्यवस्था”, परिच्छेद – ७ मा राजस्व र व्ययको अनुमान र परिच्छेद – ८ मा वित्तीय अनुशासनको बारेमा उल्लेख गरिएका आर्थिक र वित्तीय नीति स्थानीय तहले अनुशरण गर्नुपर्ने भनिएको छ ।

राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा १४ मा प्राकृतिक स्रोतको परिचालन गर्दा स्थानीय तहले गर्ने लगानीको हिस्सा तय गरी सिफारिस गर्ने व्यवस्था छ । ऐनको दफा १५ अनुसार राजस्वको बाँडफाँट प्रदेश र स्थानीय तह बिच गर्दा आधार र ढाँचा सिफारिस गर्ने व्यवस्था छ । यो सिफारिस पाँच बर्षका लागि मान्य हुनेछ । यसै गरी समानिकरण अनुदान र सर्शत अनुदान सिफारिस गर्दा लिइने आधार पनि दफा १६ मा तोकिएको छ ।

वित्तीय अधिकार क्षेत्र:

संविधानको धारा ५७ को उपधारा ४, धारा २१४ को उपधारा (२), धारा २२१ को उपधारा (२) र धारा २२६ को उपधारा (१) अनुसार स्थानीय तहको वित्तीय अधिकार अनुसूची – ८ को सि.नं. ४ को स्थानीय करमा उल्लेख गरिए अनुसार हुने व्यवस्था गरिएको छ । साझा अधिकारको बारेमा संविधानको अनुसूची -९ अनुसार हुनेछ । यसै गरी स्थानीय तहको वित्तीय अधिकार क्षेत्रको बारेमा स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ को परिच्छेद – ९ को दफा ५४ देखि ६३ सम्म व्याख्यात्मक रूपमा उल्लेख गरिएको छ । यसै क्रममा अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ ले पनि स्थानीय तहको वित्तीय अधिकार क्षेत्रलाई अझ बढी स्पष्ट गरेको छ । राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोतको परिचालन र राजस्व बाँडफाँटका बारेमा राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ मा उल्लेख गरिएको छ ।

स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ६३ ले स्थानीय तहले कर, शुल्क वा दस्तुर लगाउन नपाउने क्षेत्र, संस्था वा व्यक्तिको बारेमा पनि उल्लेख गरेको छ ।

नेपालको संविधान तथा संघीय कानून (स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४)अनुसार स्थानीय तहलाई निम्नानुसार आय संकलन गर्ने अधिकार प्रदान गरेको छ :

- सम्पत्ती कर	- व्यवसाय कर
- घर बहाल कर	- विज्ञापन कर
- घर जग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्क	- भूमिकर (मालपोत)
- सवारी साधन कर	- दण्ड जरिवाना
- सेवा शुल्क दस्तुर	- मनोरञ्जन कर
- पर्यटन शुल्क	

उपर्युक्त बमोजिम बाहेक स्थानीय तहले आफ्नो क्षेत्र भित्रको प्राकृतिक स्रोत बिक्री गरी आय आर्जन गर्न पनि पाँउदछ। सामुदायिक वन र दहत्तर बहत्तर को बिक्रीको बारेमा वन ऐन स्पष्ट नभएकोले स्थानीय तहले यसबाट आय आर्जन गर्न कठिनाई भएको छ ।

नगरपालिकाले नेपाल सरकारले र प्रदेश सरकारले संकलन गरेको राजस्व संविधान अनुसार न्यायोचित वितरण मार्फत प्राप्त गर्ने, खर्चको आवश्यकता र राजस्वको क्षमताको आधारमा वित्तीय समानीकरण अनुदान प्राप्त गर्ने, संघीय संचित कोषबाट सशर्त अनुदान, समपूरक अनुदान वा अन्य प्रयोजनका लागी दिने विशेष अनुदान प्राप्त गर्ने र राजस्वको बाँडफाँट वापतको रकम प्राप्त गर्ने अधिकार छ ।

आर्थिक कार्य प्रणाली:

संविधानको धारा २२८ देखि २३० सम्मको स्थानीय तहको आर्थिक कार्यप्रणाली सम्बन्धी कानुनी व्यवस्था अनुसार नगरपालिकाले आफ्नो अधिकार क्षेत्रभित्रको विषयमा राष्ट्रिय आर्थिक नीति, वस्तु तथा सेवाको ओसार पसार, पूँजी तथा श्रम बजार, छिमेकी प्रदेश वा स्थानीय तहलाई प्रतिकूल नहुने गरी कानुन बनाई कर लगाउन सक्छ।

नगरपालिकाले आफ्नो संचित कोषमा आफुलाई प्राप्तहुने सबै प्रकारको राजस्व, नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारबाट प्राप्त हुने अनुदान, ऋण रकम र अन्य स्रोतबाट प्राप्त हुने रकम जम्मा गर्नुपर्दछ । संचित कोषबाट गर्न सकिने खर्च सम्बन्धी व्यवस्था स्थानीय कानून बनाई गर्नुपर्दछ । कानून बनाउदा देहाय बमोजिमका रकम बाहेक अन्य रकम सो कोषबाट खर्च गर्न नसकिने गरी बनाउनुपर्छ ।

(क) सभाले सञ्चित कोषबाट खर्च गर्ने गरी स्वीकृत गरेको वार्षिक बजेट बमोजिमको रकम,

(ख) वार्षिक बजेट विचाराधीन रहेको अवस्थामा दैनिक कार्य सञ्चालनको लागि पेशकीका रूपमा त्यसरी विचाराधीन बजेटमा विनियोजित व्यय रकमको बढीमा एकतृतीयांश रकम,

(ग) अदालतको फैसला बमोजिम नगरपालिकाले तिर्नु वा बुझाउनु पर्ने रकम,

(घ) आकस्मिक कोषको लागि सभाले तोकिएको रकम,

(ङ) नगरपालिकाले लिएको ऋणको तिर्नु पर्ने सावाँ तथा ब्याजको रकम ।

उपप्रमुख वा कार्यपालिकाले तोकेको सदस्यले प्रत्येक आर्थिक वर्षको राजस्व र व्ययको अनुमान आफ्नो कानून बमोजिम नगर सभामा पेश गरी आसाढ १० गते भित्रमा पारित गराउनु पर्छ । यसरी कार्यपालिकाले राजस्व र व्ययको अनुमान पेश गर्दा घाटा बजेट निर्माण गर्नुपर्ने भएमा संघीय कानून र प्रदेश कानून बमोजिम घाटा पूर्ति गर्ने स्रोतसमेतको प्रस्ताव गर्नुपर्छ । नगरपालिकाको कोषमा जम्मा हुन आउने सबै रकम कुनै बैङ्कमा खाता खोली जम्मा गर्नुपर्छ । नगरपालिकाले स्थानीय कानून बमोजिम आकस्मिक कोष स्थापना गरी संचालन गर्न सक्छ ।

बर्षिक राजश्व र व्यय (Budget) मा गत आर्थिक वर्षको राजस्व र व्ययको यथार्थ विवरण, चालु आर्थिक वर्षको अन्तिम सम्ममा हुने आम्दानी र खर्चको संशोधित अनुमान तथा आगामी आर्थिक वर्षको योजना तथा कार्यक्रम र आय व्ययको अनुमानित विवरण खुलाउनु पर्छ। त्यस्तो विवरण तयार गर्दा चालु खर्च, पूँजीगत खर्च र वित्त व्यवस्थाका लागि आवश्यक पर्ने रकम समेत छुट्याउनु पर्नेछ ।

नगरपालिकाले कर वा गैर कर राजस्वको प्रस्ताव गर्दा वा भैरहेको कर वा गैर कर राजस्वमा परिवर्तन गर्नु पर्दा त्यसको आवश्यकता, औचित्य तथा त्यसबाटपर्ने प्रभाव समेत उल्लेख गरी प्रस्ताव तयार गर्नु पर्नेछ । नगरपालिकाले राजस्व प्रस्ताव तयार गर्दा त्यस्तै विषयमा नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार वा अन्य स्थानीय तहले लगाएका कर वा गैर कर र त्यसका दरसँग यथासम्भव तादात्म्य हुने गरी गर्नु पर्ने व्यवस्था गरिएको छ ।

बजेट कार्यान्वयन तथा खर्च गर्ने अख्तियारी र कार्यविधि:

नगरपालिकाले पूरक अनुमान तथा बजेट सम्बन्धी अन्य व्यवस्था गर्न कानून बनाउन सक्ने व्यवस्था गरिएको छ । सभाबाट बजेट स्वीकृत भएको सात दिनभित्र नगरप्रमुखले प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई बजेटको खर्च गर्ने अख्तियारी प्रदान गर्नु पर्छ । त्यसरी अख्तियारी प्राप्त भएको पन्ध्र दिनभित्र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले सम्बन्धित महाशाखा वा शाखा प्रमुख र वडा सचिवलाई कार्यक्रम र बजेट सहित प्रचलित कानून बमोजिम खर्च गर्ने अख्तियारी दिनुपर्छ । अख्तियारी प्राप्त भएको रकम स्वीकृत बजेटको परिधिभित्र रही प्रचलित कानून बमोजिम खर्च गर्ने, लेखा राख्ने वा राख्न लगाउने, लेखापरीक्षण गराउने, बेरुजु फछ्यौट गर्ने समेतको लेखा सम्बन्धी सम्पूर्ण उत्तरदायित्व अख्तियार प्राप्त अधिकारीको हुनेछ । नगरपालिकाले प्रत्येक वर्षको साउन एक गतेदेखि आगामी वर्षको असार मसान्त सम्मको अवधिलाई आर्थिक वर्ष कायम गरी आय र व्ययको हिसाब राख्नुपर्नेछ । नगरपालिकाले खर्च लेखाङ्कन गर्दा नेपाल सरकारले निर्धारण गरे बमोजिमको आय र व्ययको वर्गीकरण तथा खर्च उपशीर्षक सम्बन्धी व्यवस्था अवलम्बन गर्नु पर्नेछ । त्यस्तो व्यवस्था अवलम्बन गर्दा उपशीर्षकमा फरक नपर्ने गरी आय तथा व्ययको थप वर्गीकरण गर्न सकिनेछ ।

स्थानीय सञ्चित कोषको सञ्चालन गर्दा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत र लेखा प्रमुखले गर्नुपर्दछ । खर्च खाताको सञ्चालन प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत वा निजले तोकेको अधिकृत स्तरको कर्मचारी र लेखा प्रमुख वा निजले तोकेको लेखाको कर्मचारीले गर्न पाउँदछन् । प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले स्वीकृत बजेट खर्च गर्दा नियमितता, मितव्ययिता, कार्यदक्षता, प्रभावकारिता र औचित्य कायम गर्न आवश्यक व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ । नगर कार्यपालिकाले सभाबाट स्वीकृत सीमा र शीर्षकबाहिर गई बजेट खर्च गर्न पाउँदैन । नगरपालिकाले सार्वजनिक खरिद गर्नुपर्दा सङ्घीय सार्वजनिक खरिद ऐन बमोजिम गर्नु पर्नेछ । उक्त ऐनको अधीनमा रही नगरपालिकाले सार्वजनिक खरिद नियमावली बनाई लागू गर्न सक्ने व्यवस्था छ । एक आर्थिक वर्षमा खर्च हुन नसकी बाँकी रहेको रकम आर्थिक वर्षको अन्त्यमा नगरपालिकाको सञ्चित कोषमा स्वतः जम्मा (ट्रान्सफर) हुनेछ । कार्यपालिकाले स्वीकृत वार्षिक बजेटको अधीनमा रही कुनै शीर्षकबाट पूजीगत शीर्षकमा पच्चीस प्रतिशतमा नबढाई रकमान्तर गर्न सक्नेछ । तर पूँजिगत शीर्षकबाट चालु खर्च शीर्षकमा रकमान्तर गर्न पाइने छैन ।

लेखापालन तथा प्रतिवेदन:

नगरपालिकाले आफ्नो आर्थिक कारोबारको लेखा तथा राजश्व र खर्च शीर्षकको वर्गीकरण महालेखा नियन्त्रक कार्यालयले तोके बमोजिम हुनेछ । नगरपालिकाले आफ्नो कारोबारको लेखा महालेखा नियन्त्रक कार्यालयको सिफारिसमा महालेखा परीक्षकबाट स्वीकृत भए बमोजिमको ढाचामा राख्नु पर्नेछ । प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले नगरपालिकाको कोषबाट खर्चभएको रकमको चौमासिक प्रगति त्यस्तो अवधि समाप्त भएको पन्ध्र दिनभित्र कार्यपालिकाको बैठकमा पेश गर्नु पर्नेछ । नगरपालिका तथा वडा कार्यालयले आफ्नो आय र व्ययको विवरण प्रत्येक महिनाको सात गतेभित्र सार्वजनिक गर्नुपर्नेछ । नगरपालिकाले स्थानीय सञ्चित कोषमा भएको आय व्ययको चौमासिक शीर्षकगत विवरण तयार गरी सङ्घीय अर्थ मन्त्रालय, प्रदेश अर्थमन्त्रालय, तथा राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगमा पठाउनु पर्नेछ । नगरपालिकाले आफ्नो कार्यक्षेत्रभित्रका कार्यालयलाई नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारबाट प्राप्त भएको अनुदान, राजस्व बाँडफाँट अन्तर्गत प्राप्त रकम, आन्तरिक आय, ऋण तथा अनुदान र व्ययको विवरण देखिने गरी एकीकृत विवरण तयार गरी प्रदेश लेखा नियन्त्रक कार्यालय र कोष तथा लेखानियन्त्रक कार्यालयमा पठाउनु पर्नेछ ।

नगरपालिकाको आय व्ययको लेखा राख्ने जिम्मेवारी पाएको कर्मचारीले ठीकसँग लेखा नराखेको कारणबाट नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार वा स्थानीय तहलाई कुनै किसिमको हानी नोक्सानी तथा क्षति हुन गएमा त्यसरी पर्न गएको हानिनोक्सानी त्यस्तो हानिनोक्सानी गर्ने कर्मचारीबाट असुल उपर गर्नु पर्ने छ ।

आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली:

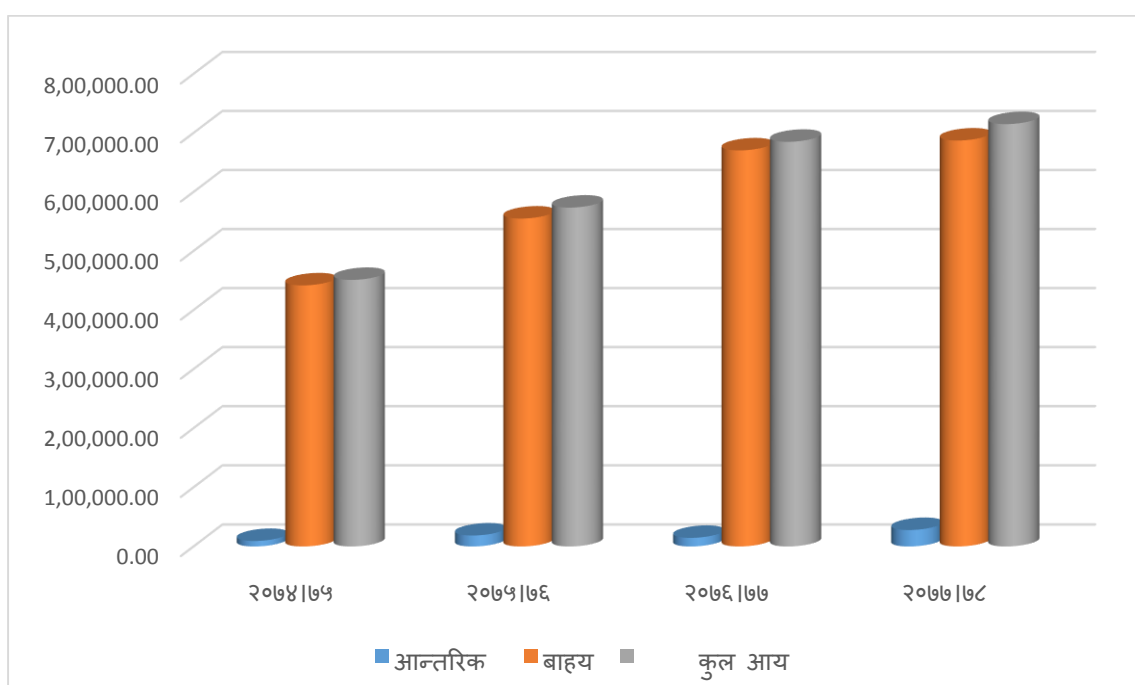
स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ७८ बमोजिम नगरपालिकाले आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली तयार गरी कार्यान्वयनमा ल्याउनु पर्नेछ । आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीको अनुगमन गर्नको लागि नगरपालिकाको प्रमुख आफैले

वा जिम्मेवार अधिकारी तोक्री अनुगमन गर्ने व्यवस्था मिलाउनुपर्नेछ । अनुगमनबाट देखिएका त्रुटिलाई सुधार गरी आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीलाई सुदृढ बनाउने जिम्मेवारी नगर प्रमुखको हुनेछ । नगरपालिकाले सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई पारदर्शी, उत्तरदायी र जवाफदेही बनाउन सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण तथा सार्वजनिक सुनुवाई जस्ता कार्यक्रम सञ्चालन गर्नुपर्नेछ ।

आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली तयार गर्दा संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयले तयार गरेको नमुना अनुसार नगरपालिकाका कर्मचारीको सहभागितामा तयार गर्नुपर्नेछ । नगरपालिकाको कामको प्रकृति अनुसार जोखिमका क्षेत्रहरूको पहिचान, नियन्त्रण वातावरण, सूचनाको आदानप्रदान र अनुगमन मूल्याङ्कन जस्ता विषयलाई समेटेर तयार गर्नुपर्दछ ।

२.२ नगरपालिकाको विगत चार वर्षको आम्दानी विवरण

नगरपालिकाको विनियोजित बजेट व्यवस्थाकोलागि संविधान र कानून अनुसार निश्चित श्रोतहरू रहेका छन् । यस्ता श्रोतहरूमा कर राजश्व, गैरकर राजश्व, अनुदान, राजश्व बाँडफाँट र ऋण हुन । नगरपालिकाको गत २०७४।७५ देखि २०७७।७८ को आयको श्रोतहरू तालिका ६ मा दिइएको छ । बित्तीय श्रोतमा कुल आम्दानी रु.७९ करोड ४९ लाख ८ हजारमा सबैभन्दा बढी योगदान संघीय तथा प्रदेश अनुदानबाट प्राप्त भएको देखिन्छ ।

चित्र: विगत चार वर्षको आम्दानी विवरण

तालिका ६: विगत चार वर्षको कुल आम्दानी विवरण

(रु. हजारमा)

सि.नं.	बिबरण रु हजार	२०७४।७५	२०७५।७६	२०७६।७७	२०७७।७८
१	कर राजश्व तर्फ	४,२८७२५	४,७२४१७	४,७२०१२७	९६,७५५।२५
२	अन्य राजश्व तर्फ	५,००५।८८	९३,८२३।२४	९,८२९।४७	९९,०३४।५३
	आन्तरिक आय जम्मा	९,२९३।१४	९८,५४७।४०	९४,५४९।७४	२७,७८९।७७
	वार्षिक वृद्धि प्रतिशत	०	४९.९	-२७.४८	४७.६४
३	संघीय सरकार अनुदान	४४९,४०२।८६	४६०,८७९।९३	५६६,०६२।४९	५६३,०४५।६४

सि.नं.	बिबरण रु हजार	२०७४।७५	२०७५।७६	२०७६।७७	२०७७।७८
४	प्रदेश सरकार अनुदान	३२८।००	१२,८८४।९६	२३,५६५।४४	२१,७५।२५
५	राजस्व बाडफाट	०।००	८१,१८५।०२	८०,७४३।०४	१०,२३५।२९
	बाहय आय जम्मा	४४९,७३०।८६	५५४,९४९।९२	६७०,३७०।८९	६८७,९९८।९०
	वार्षिक वृद्धि प्रतिशत	०	२०.४	१७.२२	२.४४
	जम्मा आय	४५९,०२४।००	५७३,४९६।५२	६८४,९२०।६३	७५४,९०७।८७

तालिका: ७ विगत चारवर्षको आन्तरिक आम्दानी बिबरण

(रु हजारमा)

शीर्षक	राजस्व शीर्षक	गत आ.व.२०७४।७५ देखि २०७७।७८ सम्मकोरू. हजारमा				औसत वृद्धि दर प्रतिशत
		परिचालनको अवस्था				
		२०७४।७५	२०७५।७६	२०७६।७७	२०७७।७८	
११३१३	सम्पत्ति कर	०	३८०४	७८२	२००९	-२७%
११३१४	मालपोत (भूमिकर)	४२८७	०	२७९६	३५९४	-६%
११३१५	घर जग्गा रजिष्ट्रेसन शुल्क				४६८६	१००
११३२१	घर जग्गा बहाल कर	०	३८५	६९४	९५१	५७%
११३२२	बहाल विटौरी कर	०	१४५५	१९७	५२२३	८९%
११४५१	सवारी साधन कर	०	१३	५१	०	-९९%
११४७०	मनोरञ्जन कर	०	०	०	०	०%
११४७२	विज्ञापन कर	०	०	७६	०	-
११६११	अन्य कर	३०३	३२४२	३६६२	१३५	१%
११६१३	व्यवसाय रजिष्ट्रेसन कर(व्यवसाय नवीकरण दस्तुर)	०	५२२	३२१	१२९७	५८%
११६१३	रेडियो,एफ.एम संचालन दस्तुर	०	०	०	०	०%
१४१५१	सरकारी सम्पत्ति बहालबाट प्राप्त	०	८०	६३	२३८	७२%
१४१७१	प्राकृतिक श्रोत रोयल्टी	०	०	०	५१८	-७%
१४१७७	घर जग्गा रजिष्ट्रेसन	०	५३८४	११२२	०	-
१४२१३	अन्य बिक्री	११७१	१०५३	७५८	०	-

शीर्षक	राजस्व शीर्षक	गत आ.व.२०७४-७५ देखि २०७७-७८ सम्मकोरू. हजारमा				औसत वृद्धि दर प्रतिशत
		परिचालनको अवस्था				
		२०७४-७५	२०७५-७६	२०७६-७७	२०७७-७८	
१४२१९	अन्य सेवा शुल्क तथा बिक्री (सरसफाइ,पार्क,भ्युटावर शुल्क)	७५१	०	११६२	८२२	३०%
१४२२४	परीक्षा शुल्क	०	०	४६	२१	-५५%
१४२२९	अन्य प्रशासनिक (व्यवसाय प्रमाण पत्र,नवीकरण,शैक्षिक प्रमाण पत्र)	०	४४१	१९४	४३५	-१%
१४२४१	पार्किङ शुल्क	०	०	०	०	०%
१४२४२	नक्सा पास	०	३२७	७१०	८८५	६५%
१४२४३	सिफारिस	२६६०	१६४७	१८१९	५३९७	१२%
१४२४४	व्यक्तिगत घटना दस्तुर	१२१	१६९	९४	२३६	२५%
१४२४५	नाता प्रमाणित	०	२५	२	५	-
१४५२९	अन्य राजस्व				२५२	१००
१५१११	बेरुजू	०	०	०	११६५	१००
	कुल	९२९३	१८५४७	१४५४९	२७७९०	४८%

नगरपालिकाको कुल आयमा आन्तरिक राजश्वमा ४८ प्रतिशत तथा बाह्यश्रोत अन्तर्गत अनुदान तथा राजश्व बाँडफाँटमा २.४४ प्रतिशत वृद्धि रहेकोछ ।

२.३ नगरपालिकाको विगत ४ वर्षको चालु खर्चको विवरण

नगरपालिकाले आफ्नो प्रशासनिक, संचालन र सेवा प्रवाहको खर्चहरू चालुखर्च शिर्षकमा अभिलेखिकरण गर्ने गरेकोछ । यस नगरपालिकाको विगत चार आर्थिक वर्षको चालु खर्चको विवरण तालिका ८ मा प्रस्तुत छ । यो कुल खर्च रु.२ अरब २ करोड ५ लाख १ हजारको ६२.५९प्रतिशत रहेको छ ।

तालिका: ८ विगत चार आर्थिक वर्षको चालु खर्चको बिस्तृत विवरण

(रु. हजारमा)

क्र.स.	खर्चको विवरण	आर्थिक वर्ष (रु. '०००)				बार्षिक वृद्धि
		२०७४/७५	२०७५/७६	२०७६/७७	२०७७/७८	
१	२११११ पारिश्रमिक कर्मचारी	१८४९०	१०२००१	१४३४९५	१४६४५३	
२	२१११२ पारिश्रमिक पदाधिकारी	७३४८	७७६६	७८१०	०	

क्र.स.	खर्चको विवरण	आर्थिक वर्ष (रु. '०००)				वार्षिक वृद्धि
		२०७४/७५	२०७५/७६	२०७६/७७	२०७७/७८	
३	२११२१ पोशाक	३९८	१२८५	५६०	१३५८	
४	२११२३ औषधीउपचारखर्च	०	०	१४५	०	
५	२११३१ स्थानीय भत्ता	०	३५२	०	०	
६	२११३२ महंगी भत्ता	४८४	११६१	१०७०	१२६०	
७	२११३३ फिल्ड भत्ता	६३	११०	०	०	
८	२११३४ कर्मचारीको बैठक भत्ता	०	३००	०	०	
९	२११३५ कर्मचारी प्रोत्साहन तथा पुरस्कार	०	१३४३	३९७९	४४०४	
१०	२११३९ अन्य भत्ता	१८६७	२७२७	३५६७	३९३६	
११	२११४१ पदाधिकारी बैठक भत्ता	१४८७	७२	०	०	
१२	२११४२ पदाधिकारी अन्य सुविधा	४००	१९	२११३	११४२५	
१३	२११४९ पदाधिकारी अन्य भत्ता	०	५९	०	०	
१४	२१२१४ कर्मचारी कल्याण कोष	०	१०००	१०००	०	
१५	२२१११ पानी तथा बिजुली	२३१	३०९	३२७	७८४	
१६	२२११२ संचार महसुल	१४४	२२३	५८८	५२६	
१७	२२२११ इन्धन पदाधिकारी	०	२०००	०	०	
१८	२२२१२ इन्धन कार्यालय प्रयोजन	१७३४	२१३०	३९३९	४२३४	
१९	२२२१३ सवारी साधन मर्मत खर्च	०	११५३	१६५५	१२०९	
२०	२२२१४ बिमा तथा नवीकरण खर्च	६०	१६३	१४८	४७२	
२१	२२२२१ मेशिनरी तथा औजार मर्मत सम्भार तथा सञ्चालन खर्च	०	१०७२	१०५१	२६६	
२२	२२२३१ निर्मित सार्वजनिक सम्पत्तिको मर्मत सम्भार खर्च	१९	४९९	०	०	
२३	२२२९१ अन्य सम्पत्तिहरूको संचालन तथा सम्भार खर्च	११६७	३२४	०	०	
२४	२२३११ मसलन्द तथा कार्यालय सामग्री	४०९८	५३७०	३८२८	४९४७	
२५	२२३१२ पशुपंक्षीहरूको आहार	०	०	०	४०००	
२६	२२३१३ पुस्तक तथा सामग्री खर्च	०	७१९२	३९६	२५०	
२७	२२३१४ इन्धन - अन्य प्रयोजन	१०	४५५	२१	१७	
२८	२२३१५ पत्रपत्रिका,छपाई तथा सूचना	०	६२९	१२८८	३०४४	

क्र.स.	खर्चको विवरण	आर्थिक वर्ष (रु. '०००)				वार्षिक वृद्धि
		२०७४/७५	२०७५/७६	२०७६/७७	२०७७/७८	
	प्रकाशन खर्च					
२९	२२३१९ अन्य कार्यालय संचालन खर्च	०	४०५९	७६७	४७५१	
३०	२२४११ सेवा र परामर्श खर्च	७६४	३०५	१४५१	५५	
३१	२२४१२ सूचना प्रणाली तथा सफ्टवेयर संचालन खर्च	०	१२२२	१५०	३९४	
३२	२२४१३ करार सेवा शुल्क	०	३९१५	१३८३२	२४०१७	
३३	२२४१९ अन्य सेवा शुल्क	७२६	१५६४२	१९०	०	
३४	२२५११ कर्मचारी तालिम खर्च	१०७	१५४	२७१	०	
३५	२२५१२ सीप विकास तथा जनचेतना तालिम तथा गोष्ठी सम्बन्धी खर्च	०	६८३०	५३६	५४०	
३६	२२५२१ उत्पादन सामग्री / सेवा खर्च	०	१२७६	२००	१४८	
३७	२२५२२ कार्यक्रम खर्च	३१७३	३५९२२	२९२६३	२५७१७	
३८	२२५२९ विविध कार्यक्रम खर्च	०	१४५०	१३४५	६११९	
३९	२२६११ अनुगमन, मूल्यांकन खर्च	१७३	४७९७	२१४८	१००७	
४०	२२६१२ भ्रमण खर्च	२१८३	३१३	१००	१००	
४१	२२७११ विविध खर्च	२१८६	४२९१	२४३८	२५३७	
४२	२२७२१ सभा सञ्चालन खर्च	७४८	१०००	६९४	०	
४३	२५१२१ वित्तिय संस्था सहायता	०	०	०	१००	
४४	२५३११ शैक्षिक संस्थाहरूलाई सहायता	०	०	०	४३८००	
४५	२५३१२ स्वास्थ्यसंस्था सहायता	०	०	०	१३०५०	
४६	२५३१४ धार्मिक तथा सांस्कृतिक संस्था सहायता	०	०	३००३६	६४६	
४७	२५३१५ अन्य संस्था सहायता	०	०	८११५	१८०	
४८	२६४१३ अन्य संस्थालाई सःशर्त चालु अनुदान	९६६४१	०	०	०	
४९	२५३१५ अन्य सहायता	०	१८३४	५०	०	
५०	२६३३५ अन्य अनुदान	०	८००	५०	०	
५१	२६४१२ सरकारी निकाय, समिति एवं बोर्डहरूलाई सःशर्त चालु अनुदान	०	१५४०३	२४९	०	
५२	२६४२१ सरकारी निकाय, समिति, बोर्डपूँजीगत निःशर्त अनुदान	०	३६५	१२२५०३	०	

क्र.स.	खर्चको विवरण	आर्थिक वर्ष (रु. '०००)				वार्षिक वृद्धि
		२०७४/७५	२०७५/७६	२०७६/७७	२०७७/७८	
५३	२७१११ सामाजिक सुरक्षा	७०४९५	६८३६२	४५	०	
५४	२७११२ अन्य सामाजिक सुरक्षा	०	५४९	०	०	
५५	२७२११ छात्रवृत्ति	०	२८८१	३४४६	२२१०	
५६	२७२१२ उदार, राहत तथा पुनर्स्थापना खर्च	०	१२५	८०७३	२१३४	
५७	२७२१३ औषधी खरिद खर्च	०	२४२२	३८१७	३४४५	
५८	२७२१९ अन्य सामाजिक सहायता	७६९	२८४	१३३	०	
५९	२८१४२ घर भाडा	९०३	११३६	९४४	६६८	
६०	२८१४३ सवारी साधन तथा मेशिनर औजार भाडा	०	१५०	०	१८०	
६१	२८१४९ अन्य भाडा	६७	१७२	६०	०	
६२	२८२११ राजस्व फिर्ता	०	३९	२२	३१	
६३	२८२१९ अन्य फिर्ता	१८	३३१७	०	०	
६४	२८९११ भैपरी आउने चालु खर्च	५४	६३३	०	०	
	जम्मा रकम	२१७००५	३१९३५७	४०७९०६	३२०४१४	

२.४ नगरपालिकाको विगत ४ वर्षको कार्यक्रम तथा विकास निर्माण खर्च

नगरपालिकाको आर्थिक कारोबारको अभिलेखिकरणको प्रचलनमा पूजीगत खर्चलाई छुट्टै लेखांकन गर्ने गरिन्छ । यस नगरपालिकाको आर्थिक वर्ष २०७४।७५ देखि २०७७।७८ सम्मको पूजीगत खर्चको विवरण तालिका ८ मा उल्लेख छ । यो कुल खर्च रु.२ अरब २ करोड ५ लाख १ हजारको ३७.४१ प्रतिशत रहेको छ ।

तालिका: ९ नगरपालिकाको विगत चार आर्थिक वर्षको पूजीगत खर्चको विस्तृत विवरण रु. हजारमा

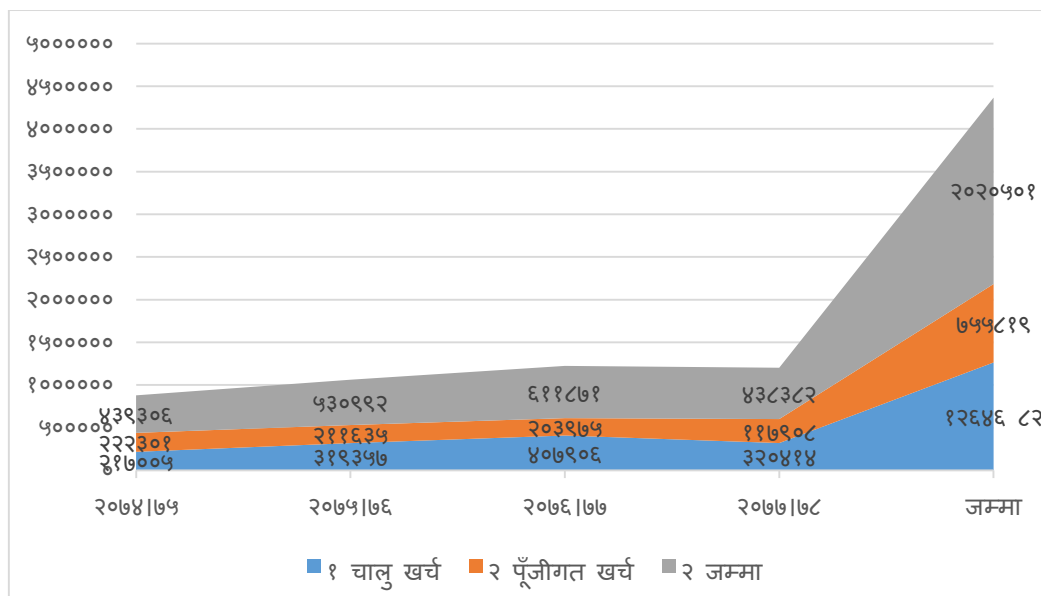
क्र.स.	खर्चको विवरण	आर्थिक वर्ष (रु. '०००)				वार्षिक वृद्धि
		२०७४/७	२०७५/७	२०७६/७	२०७७/७	
१	३११११ आवासीय भवन निर्माण/ खरिद	०	४१४०७	४४६५	७०२५	
२	३१११२ गैर आवासीय भवन निर्माण/ खरिद	०	०	१५३०	७६६	
३	३१११३ निर्मित भवनको संरचनात्मक सुधार खर्च	०	०	१४९	०	
४	३१११४ जग्गा विकास कार्य	०	०	०	४९९१	
५	३११२१ सवारी साधन	०	२५००	६११७	१०८०	
६	३११२२ मेशिनरी तथा औजार	६००	५९५३	५४५३	५३८०	
७	३११२३ फर्निचर तथा फिक्चर्स	०	२०३०	१८८३	१३६६	
८	३११३१ पशुधन तथा कृषि विकास खर्च	१२१५२	४२०	१२२	१८५	
९	३११३२ अनुसन्धान तथा विकास सम्बन्धी खर्च	६३३	०	५१००	१००	

क्र.स	खर्चको विवरण	आर्थिकवर्ष (रु. '०००)				वार्षिक वृद्धि
		२०७४/७५	२०७५/७६	२०७६/७७	२०७७/७८	
		५	६	७	८	
१०	३११३४ कम्प्युटर सफ्टवेयर निर्माण तथा खरीद खर्च	०	०	९९६	०	
११	३११३५ पूँजीगत परामर्श खर्च	०	०	८९५	०	
१२	३११४१ सुरक्षा प्रणाली तथा उपकरण प्राप्ति खर्च	०	०	०	१८५	
१३	३११५१ सडक तथा पूल निर्माण	१७९५२८	७७३५२	५४१९२	३२७५३	
१४	३११५३ विद्युत संरचना निर्माण	०	३४३९	२८४७	८४५७	
१५	३११५४ तटबन्ध तथा बाँधनिर्माण	२२४८	१२७६२	४३१५	९६०	
१६	३११५५ सिंचाई संरचना निर्माण	०	७५९४	०	१३०४	
१७	३११५६ खानेपानी संरचना निर्माण	०	५७१	१४८१	१०७३	
१८	३११५७ वन तथा वातावरण संरक्षण	७०९	४००	१००	१४०	
१९	३११५८ सरसफाई संरचना निर्माण	४८८	५०	२८२६	२४९८	
२०	३११५९ अन्य सार्वजनिक निर्माण	२५२९	५०८४०	१०३३०४	४८५८९	
२१	३११७१ पूँजीगत सुधार खर्च सार्वजनिक निर्माण	२३४१४	२८१०	१२१७	७८	
२२	३११७२ पूँजीगत अनुसन्धान तथा परामर्श	०	३५०६	१९७०	९७९	
२३	३१४११ जग्गा प्राप्ति खर्च	०	०	५०१३	०	
२४	३१५११ भैपरी आउने पूँजीगत	०	०	०	०	
	जम्मा रकम	२२२३०१	२११६३५	२०३९७५	११७९०८	

नगरपालिकाको विगत चार वर्षको कुल खर्चको विवरण

नगरपालिकाको विगत २०७४।७५ देखि २०७७।७८ को खर्चको बिबरण तालिकामा दिइएको छ । कुल खर्च रु २ अरब २ करोड ५लाख १ हजारमा संचालन खर्चतर्फ रु. १अरब २६ करोड ४६ लाख ८२ हजार तथा पूजीगत खर्चतर्फ रु ७५ करोड ५८ लाख १९ हजारभएको देखिन्छ । जुन कुल खर्चको ६२.५९ तथा ३७.४१ प्रतिशत हुन आउछ ।

नगरपालिकाले आफ्नो प्रशासनिक, संचालन र सेवा प्रवाहको खर्चहरु चालुखर्च शिर्षकमा अभिलेखिकरण गर्ने गरेकोछ । यस उप-महानगरपालिकाको विगत चार आर्थिक वर्षको खर्चको विवरण तालिका १० मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

चित्र: विगत चार वर्षको खर्च विवरण

तालिका: १० नगरपालिकाको विगत चार वर्षको खर्च विवरण

रु हजारमा

सि नं	विवरण	२०७४/७५	२०७५/७६	२०७६/७७	२०७७/७८	जम्मा	बार्षिक बृद्धिदर
१	चालु खर्च	२१७००५	३१९३५७	४०७९०६	३२०४१४	१२६४६८२	१७.८२
२	पूँजीगत खर्च	२२२३०१	२११६३५	२०३९७५	११७९०८	७५५८१९	-२७.१३
	जम्मा	४३९३०६	५३०९९२	६११८७९	४३८३२२	२०२०५०१	२.५८

उपरोक्त तथ्यांकबाट विगत चारवर्षको खर्चको विश्लेषणमा चालुखर्चतर्फको बृद्धिदर १७.८२ प्रतिशत रहेको छ । सोही अबधिमा पूँजीगततर्फ बृद्धिदर ऋणात्मक रहेको छ ।

२.५ आर्थिक कार्य प्रणाली सम्बन्धमा नगरपालिकाले अवलम्बन गरेका मुख्य नीतिहरू

नगरपालिकाले आफ्नो बार्षिक नीति तथा कार्यक्रम मार्फत यो बर्षको आर्थिक कार्य प्रणाली सम्बन्धमा बजेट खर्च गर्ने, आन्तरिक लेखापरीक्षण तथा राजश्व संकलन सम्बन्धमा तय गरेका मुख्य नीतिहरू निम्न अनुसार रहेका छन्:

- १ यस नगरपालिकाको राजश्व परामर्श समितिले आगामी आर्थिक वर्ष २०७८/७९ का लागि सिफारिस गरेको आन्तरिक आयको शिर्षकगत प्रक्षेपण र कर तथा गैरकरराजश्व, सेवा शुल्क, दस्तुरका दर सम्बन्धित प्रस्तावलाई संशोधन सहित स्वीकृत गर्ने ।
- २ स्रोत अनुमान तथा बजेट निर्माण समितिले आगामी आ.व.२०७८/७९ का लागि आन्तरिक आय, राजश्व बाँडफाँटबाट प्राप्त हुने आय, नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकारबाट प्राप्त हुने वित्तिय हस्तान्तरण सहितको कुल आयको सीमा र बजेट सिमा निर्धारण गरी वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमासमितिमा पेश गरेको सीमा निर्धारणलाई संशोधनसहित स्वीकृत गर्ने ।
- ३ गत विगतको लेखा परिक्षणबाट औँल्याईएका पेशकी बेरुजु तथा बेरुजुहरूलाई सम्परिक्षण हुने पेशकी तथा बेरुजुलाई सम्परिक्षणका लागि आवश्यक कागजात तयार गरी सम्परिक्षण गर्ने तथा बाँकी बेरुजु असुल उपरका लागि पहल गर्ने ।
- ४ यस नगरपालिकाद्वारा निर्माण गरेका सडकहरूमा सवारी साधन आवतजावत गर्दा सवारी कर लिन ठेक्का मार्फत वा नगरपालिका स्वयंले लिने ।
- ५ यस नगरपालिकाभित्र रहेका सामुदायिक वनहरूले वन स्रोतबाट प्राप्त आयको निर्धारित प्रतिशत रकम रोयल्टीस्वरुप नगरपालिका कार्यालयमा दाखिला गर्ने।

२.६ आर्थिक कार्यप्रणाली सम्बन्धमा नगरपालिकाको संस्थागत र संरचनागत व्यवस्था

नगरपालिकामा प्रचलित कानून अनुसारका आर्थिक कार्यप्रणालीमा योगदान गर्ने नगर प्रमुखको संयोजकत्वमा श्रोत अनुमान तथा बजेट सिमा निर्धारण समिति, उपप्रमुखको संयोजकत्वमा राजश्व परामर्श समिति र बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समिति र वडा अध्यक्षको संयोजकत्वमा लेखा समिति रहेका छन् । त्यसका अतिरिक्त नगरपालिकामा देहाय अनुसारका १५ वटा शाखा, उपशाखा र इकाईहरू रहेका छन् । यी सम्पूर्ण शाखा उपशाखा र इकाईहरूले कुनै न कुनै रूपमा आर्थिक कार्यप्रणालीमा योगदान गरिरहेका छन् भने सामान्य प्रशासन शाखा र राजश्व तथा आर्थिक प्रशासन शाखा प्रत्यक्ष रूपमा संलग्न भै रहेका छन् ।

- प्रशासन, योजना तथा अनुगमनशाखा,
- पूर्वाधार विकास शाखा,
- शिक्षा, युवा तथा खेलकुद विकास शाखा,
- आर्थिक विकास शाखा,
- आर्थिक प्रशासन शाखा
- स्वास्थ्य तथा सामाजिक विकास शाखा,
- कृषि विकास शाखा
- प्रशासन उपशाखा
- राजस्व उपशाखा,
- योजना तथा अनुगमन उपशाखा,
- सामाजिक सुरक्षा तथा पंजिकरण उपशाखा,
- महिला, बालबालिका तथा समाज कल्याण उपशाखा
- कानून इकाई
- वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन इकाई
- आन्तरिक लेखापरिक्षण इकाई

नगरपालिकाले दिर्घकालिन योजना तयार गर्नुपर्नेमा तयार भएको छैन । संक्षिप्त आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली तयार गरी कार्यान्वयन गरेको छ ।

२.७ नगरपालिकाको सम्पत्ती व्यवस्थापन

नगरपालिकाका मुख्य भौतिक सम्पत्तिमा शुक्लाफाँटा वडा नं.१० र ४ मा रहेका व्यापारिक सटर, वडानं.१,४,५,७,८,१०,११,१२मा रहेका वडा कार्यालय भवन, वडानं.१०मा नगरपालिका भवन, कृषि भवन, आयुर्वेद अस्पताल भवन, वडा नं.४ मा पशु स्वास्थ्य केन्द्र भवन तथा वडा नं. १,३,४,७,१० र ११मा स्वास्थ्य केन्द्र भवन रहेका छन्। नगरपालिकाको स्वामित्वमा रहेका मेसिन, औजार तथा अन्य उपकरणतर्फ एम्बुलेन्स एक वटा, व्याकहोलोडर एक वटा, टिप्पर दुई वटा, जिप तिन वटा, वारुण यन्त्र एक वटा तथा मोटरसाईकल २७ वटा रहेका छन्। सार्वजनिक सम्पत्ती व्यवस्थापन प्रणाली (PAMs) मा उल्लेखित सम्पत्तीका अभिलेखहरू अद्यावधिक हुने क्रममा रहेका छन् ।

२.८ नगरपालिकाबाट परिचालन गरेका बाह्य स्रोत र संसाधन व्यवस्थापन

नगरपालिकाको विनियोजित बजेटको व्यवस्थाकोलागि संविधान र कानून अनुसार निश्चित श्रोतहरू रहेका छन् । यस्ता श्रोतहरू आन्तरिक श्रोत, अनुदान, राजश्व बाडफाँट र ऋण हुन । यस नगरपालिकाको बिगत २०७४।७५ देखि २०७७।७८ को आयका श्रोतहरू तालिका ११ दिइएको छ । बित्तीय श्रोतमा सबैभन्दा बढी योगदान अनुदानबाट प्राप्त भएको देखिन्छ ।

नगरपालिकाले यो बित्तीय परिचालन योजनामा समाबेस गरेका आर्थिक बर्षमा बित्तीय समानीकरण अनुदान तथा राजश्व बाडफाँटबाट नियमित प्राप्त हुने श्रोतबाहेक बित्तीय बिबरण अनुसार देहायको कार्यक्रममा पनि पटके निकास भएको रकम खर्च भएको छ ।

तालिका: ११ बाह्य श्रोतको बिबरण

रु हजारमा

सि. न.	आम्दानी शीर्षक	२०७४/७५	२०७५/७६	२०७६/७७	२०७७/७८	वृद्धिदर
१	११४१० राजश्व बाडफाँट संघ सरकार	०	७६,७९२.१०	७१,०५०.१९	९१,३५२.९२	०.०९
२	११४१० राजश्व बाडफाँट संघ सरकार(गत आ.व.को प्राप्त)	०	०	५,१३.८२	५,४५५.९१	०.०६
३	११४५१ राजश्व बाडफाँट प्रदेश सरकार	०	४,३९२.९२	४,५५५.०३	५,५४८.३९	०.१२
४	२६३३१ समानीकरण अनुदान	२४७,१६९.००	१३३,९००.००	१४२,७००.००	१४०,४००.००	-०.१७
५	२६३३२ शशर्त अनुदान	१०८,२६७.७२	१६८,७९१.००	२१४,९४८.५०	२३५,१७८.५४	०.३०
६	२६३३४ समपुरक अनुदान	०	२४,९७५.००	२,५८०.३६	०.००	-१.००
७	२६३३१ समानीकरण अनुदान	०	७,५४१.००	७,३९७.००	७,४७१.००	०.००
८	२६३३२ शशर्त अनुदान	३२८.००	१,१४३.९६	१३,४५७.००	५,०१४.००	१.४८
९	२६३३३ बिपेश अनुदान	०	४,२००.००	१,५४२.३६	३,९०१.८५	-०.०४
१०	२६३३४ समपुरक अनुदान	०	०	१,१६९.०८	५,३२८.४०	३.५६
११	NNSWA	३००.००	४००.००	७००.००	७००.००	०.३३
१२	२६३३५ सडक बोर्ड नेपाल(गत आ.व.को)	०	०	२,४४८.७८	२,२४०.००	-०.०९
१३	२६३३५ जिल्ला समन्वय समिति	०	०	५,९५०.००	०.००	-१.००
१४	२६३३५ प्रदेश आर्थिक मामिला मन्त्रालय	०	०	१,११०.००	०.००	-१.००
१५	२६३३५ विकास निर्देशिका दिपायल	०	०	५०.००	२५.५०	-०.४९
१६	२६३३५ तराई मधेस समृद्धि कार्यक्रम	०	५,०००.००	०	०.००	०.००
१७	२६३३५ प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम	०	५,०४१.००	०	०.००	०.००
१८	निडस नेपाल	०	०	०	०.००	०.००
१९	२६३३५ खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन	०	०	०	०.००	०.००
२०	२६३३५ जिल्ला वन कार्यालय	०	०	०	०.००	०.००
२१	२६३३५ नेपाल सरकार नगर क्षेत्र पुर्वाधार	०	०	०	०.००	०.००
२२	२६३३५ पर्यटन बोर्ड नेपाल	०	१,०००.००	०	०.००	०.००
२३	२६३३५ क्षेत्रीय शहरी विकास आयोजना	८,६६०.००	२३,१६३.७०	१९,३३०.००	१६,५३४.९४	०.२४
२४	२६३३५ सडक बोर्ड नेपाल	४,३८६.०७	१,०४९.४८	३,२००.००	२,१५९.७५	-०.२१
२५	२६३३५ प्रदेश तथा स्थानिय शासन सहयोग कार्यक्रम(LGCDP)	१,१००.३८	३०५.००	३६०.९१	३६०.९१	-०.३१
२६	२६३३५ प्रदेश कृषि/पशु	०	०	९७६.०६	०.००	-१.००

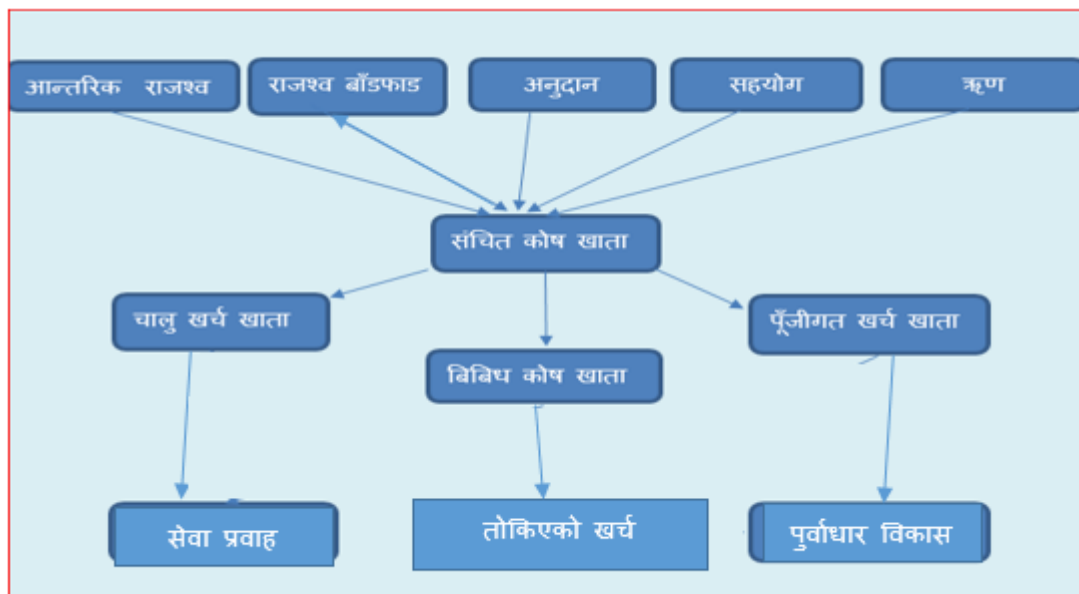
वित्तीय परिचालन योजना २०७९

सि. न.	आम्दानी शीर्षक	२०७४/७५	२०७५/७६	२०७६/७७	२०७७/७८	वृद्धिदर
	मन्त्रालय					
२७	२६३३५ प्रदेश सामाजिक विकास मन्त्रालय(शिक्षा)	०	०	३००.००	०.००	-१.००
२८	२६३३५ नगरपालिकावाट थप सम्पुरक खर्च(ADB र सडक बोर्ड)	०	०	३,४५०.३७	०.००	-१.००
२९	२७१११ सामाजिक सुरक्षा	७०,४९५.२०	६९,५४०.००	१२२,५०४.००	१४५,९८०.००	०.२७
३०	२६३३५ स्थानीय पुर्वाधार विकास कार्यक्रम	०	१४,४३५.००	१९,८८०.००	१८,७२०.००	०.१४
३१	२६३३५ राष्ट्रिय परिचय पत्र पञ्जीकरण विभाग	०	०	१,५१३.००	०.००	-१.००
३२	२६३३५ गरिब संग विशेखर कार्यक्रम	६९६.५०	३९४.००	४९५.००	५४६.००	-०.०८
	कुल जम्मा आम्दानी	४४१,४०२.८६	५४२,०६४.१६	६४६,८०५.४५	६८६,९१८.०९	०.१६

परिच्छेद तीन: नगरपालिकाको वित्तीय व्यवस्थापन

३.१ नगरपालिकाको आर्थिक कार्य सञ्चालन प्रकृया

नगरपालिकामा नेपालको संविधानको धारा २२९ बमोजिम स्थानीय सञ्चित कोषको व्यवस्था गर्नुपर्नेछ । स्थानीय सञ्चित कोषमा देहाय बमोजिमका रकमहरू समावेश गर्नुपर्नेछ र यस कोषबाट कानून बमोजिम बाहेक कुनै प्रकारको खर्च गर्न पाइने छैन । सञ्चित कोषबाट रकम खर्च गर्न छुट्टै खर्च खाता खोली त्यस्तो खातामा स्थानीय सञ्चित कोषबाट रकम हस्तान्तरण गरी खर्च गर्नुपर्नेछ । नगरपालिकाको आर्थिक कारोवार संचालन प्रकृया तथा कार्य प्रवाह निम्नानुसार रहेको छ ।

चित्र: कोष प्रवाह प्रकृया

संचित कोष खाता नेपाल राष्ट्र बैंकबाट इजाजत प्राप्त 'क' वर्गको बैंकमा खोल्नु पर्नेछ । स्थानीय सञ्चित कोष खातामा जम्मा भएको रकम खर्च गर्नका लागि छुट्टाछुट्टै चालु तथा पूँजीगत खर्च खाता खोल्नुपर्नेछ । संचित कोष खाताको विवरण सम्बद्ध कोष तथा लेखा नियन्त्रक कार्यालयलाई उपलब्ध गराउनुपर्नेछ । यसमा सम्बद्ध कोष तथा लेखा नियन्त्रक कार्यालयले तोकिए बमोजिमको समयमा अनुदान रकम हस्तान्तरण गर्नेछ । नगरपालिकाले संचित कोष खाता बाहेक खर्च खाता, धरौटी खाता र अन्य आवश्यक खाताहरू आवश्यकता अनुसार खोल्नु पर्नेछ ।

नगरपालिकाको सञ्चित कोषको सञ्चालन प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत र लेखा प्रमुखले गर्ने, खर्च खाताको सञ्चालन प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत वा निजले तोकेको अधिकृत स्तरको कर्मचारी र लेखा प्रमुख वा निजले तोकेको लेखाको कर्मचारीले गर्ने, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले स्वीकृत बजेट खर्च गर्दा नियमितता, मितव्ययिता, कार्यदक्षता, प्रभावकारिता र औचित्य कायम गर्न आवश्यक व्यवस्था मिलाउनु पर्ने, कार्यपालिकाले सभाबाट स्वीकृत सीमा र शीर्षक बाहिर गई बजेट खर्च गर्न नपाउने, नगरपालिकाले सार्वजनिक खरिद गर्नु पर्दा सङ्घीय सार्वजनिक खरिद ऐन बमोजिम गर्नु पर्ने, उक्त ऐनको अधीनमा रही नगरपालिकाले सार्वजनिक खरिद नियमावली बनाई लागू गर्न सक्ने र एक आर्थिक वर्षमा खर्च हुन नसकी बाँकी रहेको रकम आर्थिक वर्षको अन्त्यमा नगरपालिकाको सञ्चित कोषमा स्वतः जम्मा (ट्रान्सफर) हुने व्यवस्था गरेको छ । कार्यपालिकाले स्वीकृत वार्षिक बजेटको अधीनमा रही कुनै शीर्षकबाट पूँजीगत शीर्षकमा पच्चीस प्रतिशतमा नबढाई रकमान्तर गर्न सक्ने व्यवस्था छ ।

आर्थिक कार्यप्रणाली सम्बन्धमा कानुनी व्यवस्था रहेको छ । कानून बमोजिमबाहेक स्थानीय तहमा कुनै कर लगाउन,उठाउन र ऋण लिन नपाईने व्यवस्था छ । स्थानीय तहले आफ्नो अधिकार क्षेत्र भित्रको बिषयमा राष्ट्रिय आर्थिक नीति, पूँजी र श्रम बजार, छिमेकी प्रदेश वा स्थानीय तहलाई प्रतिकुल नहुने गरी कानून बनाई कर लगाउनु पर्ने व्यवस्था छ । स्थानीयतहमा एक स्थानीय संञ्चित कोष रहने, सो कोषमा नगरपालिकालाई प्राप्त हुने सबै प्रकारको आय रकम जम्मा हुने र स्थानीय कानून बमोजिम खर्च हुने व्यवस्था छ । नगरपालिकामा प्रत्येक आर्थिक बर्षको राजश्व र व्ययको अनुमान कानून बमोजिम नगरसभाले पारित गराई श्रोतको व्यवस्था गरेको हुन्छ ।

नगर सभाबाट बजेट स्वीकृत भएको सात दिनभित्र नगर प्रमुखले प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई बजेटको खर्च गर्ने अख्तियारी प्रदान गर्नुपर्छ । त्यसरी अख्तियारी प्राप्त भएको पन्ध्रदिनभित्र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले सम्बन्धित महाशाखा वा शाखा प्रमुख र वडा सचिवलाई कार्यक्रम र बजेटसहित प्रचलित कानून बमोजिम खर्च गर्ने अख्तियारी दिनु पर्ने हुन्छ । अख्तियारी प्राप्त भएको रकम स्वीकृत बजेटको परिधिभित्र रही प्रचलित कानून बमोजिम खर्च गर्नुपर्दछ ।

३.२ विनियोजितबजेट संचालन गर्न स्रोतको व्यवस्था

स्थानीयसरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ६९ अनुसार नगरपालिकामा निम्न स्रोतहरुवाट स्थानिय संचितकोषमा रकम प्राप्त हुन सक्ने र विनियोजन गरी खर्च गर्न सक्ने व्यवस्था रहेको छ :

- संघीय तथा प्रदेश सरकारबाट प्राप्त अनुदानको रकम
- नगरपालिकाको आन्तरिक राजस्व र अन्य आय,
- राजस्व बाँडफाँट सम्बन्धी विभाज्य कोषबाट प्राप्त हुने रकम
- अन्य जुनसुकै तरिकाबाट नगरपालिकालाई प्राप्त सहायता अनुदान र ऋण रकम ।

३.३ विनियोजित बजेट संचालनमा देखिएका समस्याहरू

नगरपालिकाको आन्तरिक आम्दानीको हिस्सा कम रहेकोले सम्पादन गर्नुपर्ने कार्य जिम्मेवारीको प्रकृति अनुसार श्रोतको कमी हुने देखिन्छ । हालसम्म जिम्मेवारीको प्रकृति अनुसार आर्थिक कारोवारको लेखांकन गर्ने पूर्ण अभ्यास नरहेकोले नगर कार्यपालिका संचालन, सेवा प्रवाह र विकासको क्षेत्रमा के कति खर्च भै रहेको छ र यी खर्चका लागि कुन कुन श्रोतबाट बजेट व्यवस्था गरिएको छ, आयगत आम्दानी र खर्चको तादत्म्यता कति छ, दायित्व र प्रतिबद्धता पुरा गरे पछि कति रकम दिर्घकालिन रुपमा उपलब्ध हुन्छ भन्ने स्पष्ट हुन नसकिएको अवस्था रहेको छ । बजेट संचालनमा देखिएका मुख्य समस्याहरु निम्न अनुसार देखिएका छनः

- खरिदप्रकृत्यामा ढिलाई- समयमा खरिद योजना तथा प्रकृत्या शुरु नहुने
- उदासीन जिम्मेवार अधिकारी- निर्माण कार्यको समय सापेक्ष अनुगमन नहुने
- भुक्तानीमा समस्या र लेखा - खर्चको कागजात समयमा पेस नहुने
- कार्य जिम्मेवारी बोधको कमी- उचित निगरानी र नियमन नहुनेआदि

परिच्छेद चार: नगरपालिकाको आय प्रक्षेपण

नगरपालिकाकोबिगत चार बर्षको यथार्थ आय तथा आय संकलनको अबस्थाको आधारमा आगामी पाँच बर्षको आय प्रक्षेपण गरिएको छ । हाल लागु भएको एकिकृत आर्थिक संकेत तथा बर्गिकरण र व्याख्या, २०७४ ले तोकिदिए बमोजिम शिर्षक कायम गरिएको छ । यसले नगरपालिकाको आय बजेट तर्जुमा गर्न सहयोग मिल्ने विश्वास लिईएको छ ।

आय प्रक्षेपणको सिलसिलामा निम्न मान्यतालाई अनुसरण गरिएको छ:

- विगतदेखि नै नगरपालिकाले संकलन गर्दै आएको सम्पत्ति कर, मालपोत र व्यवसाय कर, घर जग्गा बहाल कर भविष्यमा अझ बढि प्रभावकारी ढंगले कार्यान्वयन हुने ।
- अन्य कर तथा गैर कर(सेवा शुल्क, दस्तुरहरु) हरेक बर्ष बार्षिक १० प्रतिशतसम्म बृद्धि हुने।
- नगरपालिकाको वर्तमान जनसंख्या, आर्थिक गतिविधि, नगरपालिकाले प्रदान गर्ने सेवा, सम्पत्तिको मूल्याङ्कन, र राजस्व (कर तथा गैर कर) का दरहरु प्रक्षेपण अवधिसम्म यथावत रहने।
आय प्रक्षेपणका लागि देहाय बमोजिम बिभिन्न बिधिहरु निर्धारण गरिएका छन । ती बिधिहरुमध्ये राजश्वका श्रोतको उपलब्ध सुचनाको आधारमा उपयुक्त बिधि प्रयोगमा ल्याईएको छ ।
- तथ्यांकिय आधार: कर दाताको संख्या, करको दर र दायरा सम्बन्धी सुचना प्राप्त भएको अबस्थामा, जस्तो व्यवसाय कर,
- बिगतको राजश्व बृद्धिको आधार: करदाता सम्बन्धी सुचना प्राप्त नहुने जस्तो सेवा, दस्तुर तथा सिफरिसमा लिने शुल्क,
- संज्ञौताको आधार:बिगतमा भएको आय संज्ञौताको आधारमा,
- लमसम बृद्धि: स्थानिय तहको नियन्त्रण बाहिरको र संज्ञौता पनि नहुने श्रोत जस्तो केन्द्रिय अनुदान र राजश्व बाँडफाँटबाट प्राप्त हुने आय । जसलाई मूल्यबृद्धि र जनसंख्या बृद्धिको आधारमा गतको आयमा एकमुष्ट १० प्रतिशत,
- शुन्य प्रक्षेपण: आयको संभावना नभएका तथा राजश्व प्राप्त हुने एकिन नभएका श्रोतहरु ।

विगतको प्रवृत्ति र करदाताहरुको संभावित संख्या र बर्तमान करको दरलाई आधार मानी आन्तरीक आयको कुल संभावित आय मध्ये आगामी पाँच बर्षमा संकलन हुनसक्ने राजश्वको प्रक्षेपित रकम निम्न तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ । नगरपालिकाको आन्तरिक आयको औसत वार्षिक वृद्धि दर १० प्रतिशत प्रक्षेपण रहेको छ । कुल आय प्रक्षेपणमा सबैभन्दा बढी बितीय हस्तान्तरणबाट प्राप्त हुने अनुदानतर्फ रहेको छ ।

तालिका: १२ आगामी पाँच बर्षको कुल आय प्रक्षेपण

राजस्वशीर्षक	प्रस्तावित	आगामी पाँच वर्षको आय प्रक्षेपणरु हजार					वार्षिक वृद्धि प्रतिशत
	२०७८।७९	२०७९।८०	२०८०।८१	२०८१।८२	२०८२।८३	२०८३।८४	
कर राजश्व तर्फ	१२,७४१	१४,०१५	१५,४१७	१६,९५८	१८,६५७	२०,५२१	१०%
अन्य राजश्व तर्फ	९,१९७	१०,११७	११,१२८	१२,२४१	१३,४६२	१४,८१०	१०%
आन्तरिक आय	२१,९३८	२४,१३२	२६,५४५	२९,१९९	३२,११९	३५,३३१	१०%
राजस्वबाँडफाँटबाट प्राप्त आय	१०८,८१४	११९,६९५	१३१,६६५	१४४,८३१	१५९,३१४	१७५,२४६	१०%
संघसरकार	१०,८८१	११९,६९५	१३१,६६५	१४४,८३१	१५९,३१४	१७५,२४६	१०%
प्रदेशसरकार	४२,५०५	४६,७५६	५१,४३१	५६,५७४	६२,२३१	६८,४५५	१०%
कुल आय	३४९,१५७	३८६,०७३	४२४,६८०	४६७,१४७	५१३,८६१	५६५,२४८	१०%

४.१ राजस्व सुधार कार्य योजनाका आधारमा आन्तरिक राजस्वबाट प्राप्त हुने रकम

नगरपालिको अधिकार क्षेत्र अन्तर्गतको आन्तरिक रुपमा संकलनको प्रक्षेपण गरिएको कर तथा गैर कर राजस्वको बिस्तृत बिबरण देहाय बमोजिम रहेकोछ ।

तालिका: १३ आगामी पाँच वर्षको आन्तरिक राजस्व प्रक्षेपण

शिर्षक	राजस्व शिर्षक	प्रस्तावित खर्च चालु आ.व. २०७८।७९	प्रक्षेपित राजस्व -आगामी पाँच आ.व.को					औसत बृद्धि दर प्रतिशत
			२०७९।८०	२०८०।८१	२०८१।८२	२०८२।८३	२०८३।८४	
११३१०	अचल सम्पत्तिमा लाग्ने कर	०	०	०	०	०	०	०%
११३१३	सम्पति कर	११००	१२१०	१३३१	१४६४	१६११	१७७२	१०%
११३१४	मालपोत (भुमिकर)	५५००	६०५०	६६५५	७३२१	८०५३	८८५८	१०%
११३२१	घर जग्गा बहाल कर	३३३	३६६	४०३	४४३	४८८	५३६	१०%
११३२२	बहाल विटौरी कर	११००	१२१०	१३३१	१४६४	१६११	१७७२	१०%
११४५१	सवारी साधन कर	५६०	६१६	६७८	७४५	८२०	९०२	१०%
११४७९	मनोज्ञन कर	२०	२२	२४	२७	२९	३२	१०%
११४७२	बिज्ञापन कर	५५	६१	६७	७३	८१	८९	१०%
११६९१	अन्य कर	१,४४३	१५८७	१७४६	१९२१	२११३	२३२४	१०%
११६९१	व्यवसाय रजिष्ट्रेशन कर (व्यवसाय नविकर दस्तुर)	२६२०	२८८२	३१७०	३४८७	३८३६	४२२०	१०%
११६९१	रेडियो,एफ.एम संचालन दस्तुर	१०	११	१२	१३	१५	१६	१०%
१४१५१	सरकारी सम्पतिको बहालबाट प्राप्त	३३०	३६३	३९९	४३९	४८३	५३१	१०%
१४१७१	प्राकृतिक स्रोत रोयल्टी	६३६	७००	७७०	८४७	९३१	१०२४	१०%
१४१७७	घर जग्गा रजिष्ट्रेशन	३,०००	३३००	३६३०	३९९३	४३९२	४८३२	१०%
१४२१३	अन्य विक्री	११००	१२१०	१३३१	१४६४	१६११	१७७२	१०%
१४२१९	अन्य सेवा शुल्क तथा विक्री (सरसफाई,कवाडी, आयस्रोत प्रमाणित शुल्क)	८२५	९०८	९९८	१०९८	१२०८	१३२९	१०%
१४२२४	परीक्षा शुल्क	५५	६१	६७	७३	८१	८९	१०%
१४२२९	अन्य प्रशासनीक (व्यवसाय प्रमाण पत्र,नविकरण,शैक्षिक प्रमाण पत्र)	१११	१२२	१३४	१४८	१६३	१७९	१०%
१४२४१	पाकीड शुल्क	०	०	०	०	०	०	०%
१४२४२	नक्सा पास	५७५	६३३	६९६	७६५	८४२	९२६	१०%
१४२४३	सिफारिस	२२००	२४२०	२६६२	२९२८	३२२१	३५४३	१०%
१४२४४	व्यक्तीगत घटना दस्तुर	११०	१२१	१३३	१४६	१६१	१७७	१०%
१४२४५	नाता प्रमाणित	५५	६१	६७	७३	८१	८९	१०%
१५१११	बेरुजु	२००	२२०	२४२	२६६	२९३	३२२	१०%
	कुल	२१९३८	२४१३२	२६५४५	२९१९९	३२११९	३५३३१	१०%

नगरपालिकाको आन्तरिक आय र राजस्व बाँडफाँटबाट प्राप्त हुने आय वित्तीय संघियता तथा वित्तीय स्वयत्तताको दृष्टिले महत्वपूर्ण मानिन्छन् । यी दुवै आयबाट मात्र नगरपालिकाले आफ्नो प्रशासनिक खर्च गर्न सक्छन् । नगरपालिकाले दिर्घकालिन लगानी योजना बनाई यी आयको १० प्रतिशत सम्म ऋण लिन सक्नेछन् । हाल नगरपालिकामा आन्तरिक आयको तुलनामा सशर्त अनुदानको रकम अधिक रहेको छ । यसबाट वित्तीय स्वायत्तता तथा आत्म निर्भरताको अभ्यासमा नगरपालिकाले बिशेष ध्यान दिनु पर्ने देखिएको छ ।

४.२ राजस्व सुधार कार्य योजनाका आधारमा राजस्व बाडफाँट र संघीय निकायहरूबाट प्राप्त हुने रकम

नगरपालिकाले आगामी पांच वर्षकालागि राजस्व बाँडफाँटबाट प्राप्त हुने प्रक्षेपण गरेको आयको प्रक्षेपण निम्न अनुसार रहेको छ।

तालिका: १४ राजस्व वाडफाँट तथा संघिय निकायहरूबाट प्राप्त हुने रकम

राजश्व शिर्षक	वित	प्रक्षेपित आय						औसत वृदी दर प्रतिशत
		२०७८।७९	२०७९।८०	२०८०।८१	२०८१।८२	२०८२।८३	२०८३।८४	
४४११	संघ सरकार	१०४,२३०	११४,६५३	१२६,११८	१३८,७३०	१५२,६०३	१६७,८६३	
४१७८	प्रदेश सरकार	४,५८४	५,०४२	५,५४७	६,१०१	६,७११	७,३८३	
		१०८,८१४	११९,६९५	१३१,६६५	१४४,८३१	१५९,३१५	१७५,२४६	

४.३ राजस्व सुधार कार्य योजनाका आधारमा वित्तीय हस्तान्तरणबाट प्राप्त हुने रकम

संविधान र प्रचलित कानून अनुसार वित्तीय हस्तान्तरणको रुपमा नगरपालिकाले प्राप्त गर्ने प्रक्षेपण गरिएको अनुदानको बिबरण निम्न अनुसार रहेको छ ।

तालिका: १५ वित्तीय हस्तान्तरणबाट प्राप्त हुने रकम

क्र. सं.	राजश्व शिर्षक	प्रस्तावित	प्रक्षेपित आय रू. हजारमा					औसत वृदि प्रतिशत
			२०७८।७९	२०७९।८०	२०८०।८१	२०८१।८२	२०८२।८३	
१	संघ सरकार वित्तीय समानीकरण अनुदान	१४९,७००	१६४,६७०	१८१,१३७	१९९,२५१	२१९,१७६	२४१,०९३	६८%
२	संघ सरकार ससर्त अनुदान	२२०००	२४२००	२६६२०	२९२२२	३२२१०	३५४३१	६८%
३	संघ सरकार सम्पुरक अनुसार	४२००	४६२०	५०८२	५५९०	६०४९	६७६४	६८%
४	संघ सरकार विशेष अनुसार	०	२०००	२२००	२४२०	२६६२	२९२८	
५	प्रदेश सरकार वित्तीय सामानीकरण अनुदान	१०,८७८	११,९६६	१३,१६२	१४,४७९	१५,९२६	१७,५१९	६८%
६	प्रदेश सरकार वित्तीय ससर्त अनुदान	११,२२७	१२,३५०	१३,५८५	१४,९४३	१६,४३७	१८,०८१	६८%
७	प्रदेश सरकार वित्तीय सम्पुरक अनुदान	१५,०००	१६,५००	१८,१५०	१९,९६५	२१,९६२	२४,१५८	६८%
८	प्रदेश सरकार वित्तीय विशेष अनुदान	५,४००	५,९४०	६,५३४	७,१८७	७,९०६	८,६९७	६८%

वित्तीय परिचालन योजना २०७९

क्र. सं.	राजश्व शिर्षक	प्रस्तावित	प्रक्षेपित आय रू. हजारमा					औसत वृद्धि प्रतिशत
			२०७८।७९	२०७९।८	२०८०।८१	२०८१।८२	२०८२।८३	
	कुल आयमा आन्तरिक आयको योगदान (प्रतिशत) ५.३४	२१८,४०५	२४२,२४६	२६६,४७०	२९३,११७	३२२,४२८	३५४,६७१	६८%

परिच्छेद: पाँच नगरपालिकाको खर्च प्रक्षेपण

सामान्यतया नेपालका स्थानीय तहले खर्चको लेखांकन चालु र पुँजीगत खर्चको रूपमा गर्ने प्रचलन छ । यस्तो अभ्यासले नगरपालिकाको जिम्मेवारी पुरा गर्न लाग्ने लागतको वास्तविक प्रस्तुति गर्न सकिरहेको छैन । तसर्थ यस परिच्छेदमा नगरपालिकाको खर्चलाई पुनर्वर्गीकरण गरी संचालन खर्च, सेवा प्रवाह खर्च र विकास निर्माण खर्चको रूपमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका: १६ आगामी पाँच आर्थिक वर्षको कुल खर्च प्रक्षेपण

सि नं	खर्चको बिबरण	२०७८।७९ को प्रस्तावित	आगामीपाँच बर्षको लागि प्रक्षेपण (रु हजारमा)				
			२०७९।८०	२०८०।८१	२०८१।८२	२०८२।८३	२०८३।८४
१	संचालन खर्च	४४२६३१	४८६८९४	५३५५८४	५८९९४२	६४८०५६	७१२८६२
२	पुँजीगत खर्च	२२५४१८	२४७९६०	२७२७५६	३०००३१	३३००३४	३६३०३८
	जम्मा	६६८०४९	७३४८५४	८०८३३९	८८९९७३	९७८०९१	१०७५९००

५.१ नगरपालिकाको आगामी पाँच आर्थिक वर्षकोसंचालन खर्च प्रक्षेपण

नगरपालिकाको संचालन खर्चमा नगरपालिकालाई नियमित रूपमा संचालन गर्न, यसका प्रशासनिक कार्यहरु सम्पन्न गर्न, नगरकायापालिका तथा वडा कार्यलयहरु संचालन गर्न लाग्ने खर्चलाई समेटिएको छ । यस नगरपालिकाको आगामी पाँच वर्षको संचालन खर्चको बिबरण तालिका १४ मा दिइएको छ । तालिकामा देखाए अनुसार नगरपालिकाको संचालन खर्चको वार्षिक वृद्धि दर १० प्रतिशत रहेको छ

तालिका १७ आगामी पाँच आर्थिक वर्षको संचालन खर्च प्रक्षेपण

खर्च शिर्षक	खर्चकोविवरण	आर्थिकवर्ष (रु.०००)						वृद्धि दर
		चालु आ.व.को प्रस्तावित	२०७९।८०	२०८०।८१	२०८१।८२	२०८२।८३	२०८३।८४	
		२०७८।७९						
२११११	पारिश्रमीक कर्मचारी	१५९,५३३.००	१७५,४८६.३०	१९३,०३४.९३	२१२,३३८.४२	२३३,५७२.२७	२५६,९२९.४९	१०%
२१११२	पारिश्रमीक पदाधिकारी	०	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०%
२११२१	पोषाक कर्मचारी	७१०.००	७८१.००	८५९.१०	९४५.०१	१,०३९.५१	१,१४३.४६	१०%
२११३२	महत्गी भता	१,४००.००	१,५४०.००	१,६९४.००	१,८६३.४०	२,०४९.७४	२,२५४.७१	१०%
२११३४	कर्मचारी बैठक भता	०	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०%
२११३५	कर्मचारीको प्रोत्साहन	६,२७०.००	६,८९७.००	७,५२६.७०	८,१६५.३७	८,८१९.९१	९,४९९.९०	१०%
२११३९	अन्य भता	५,०१७.००	५,५१८.७०	६,०२०.५७	६,६७७.६३	७,३४५.३९	८,०७९.९३	१०%
२११४१	पदाधिकारी बैठक भता	०	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०%
२११४२	पदाधिकारी सेवा सूविधा	११,५००.००	१२,६५०.००	१३,९१५.००	१५,३०६.५०	१६,८३७.१५	१८,५२०.८७	१०%
२११४९	पदाधिकारी अन्य भता	०	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०%
२१२१४	कर्मचारी कल्याण कोष	१५००	१,६५०.००	१,८१५.००	१,९९६.५०	२,१९६.१५	२,४१५.७७	१०%
२२१११	पानी तथा विजुली	१,१६४.००	१,२८०.४०	१,४०८.४४	१,५४९.२८	१,७०४.२१	१,८७४.६३	१०%
२२११२	संचार महसूल	१,०२९.००	१,१२३.१०	१,२३५.४१	१,३५८.९५	१,४९४.८५	१,६४४.३३	१०%
२२२११	ईन्धन पदाधिकारी	०	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०%
२२२१२	ईन्धन कार्यालय प्रयोजन	७,२२५.००	७,९४७.५०	८,७४२.२५	९,६१६.४८	१०,५७८.१२	११,६३५.९३	१०%

वित्तीय परिचालन योजना २०७९

खर्च शिर्षक	खर्चकोविवरण	आर्थिकवर्ष (रु.००० ')					वृद्धि दर	
		चालु आ.व.को प्रस्तावित	२०७९।८०	२०८०।८१	२०८१।८२	२०८२।८३		२०८३।८४
२२२१३	सवारी साधन मर्मत खर्च	२,६००.००	२,६६०.००	३,१४६.००	३,४६०.६०	३,६०६.६६	४,१८७.३३	१०%
२२२१४	बिमा तथा नविकरण खर्च	७००.००	७७०.००	८४७.००	९३१.७०	१,०२४.८७	१,१२७.३६	१०%
२२२२१	मेसिनरी औजार मर्मत तथा संचालन मर्मत	१,५१६.००	१,६६७.६०	१,८३४.३६	२,०१७.८०	२,२१९.५८	२,४४१.५३	१०%
२२२३१	निर्मित सार्वजनिक सम्पत्तिकोमर्मत सम्भार खर्च	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०%
२२३११	मसलन्द तथा कार्यालयसमाग्री	६,२५८.००	६,८८३.८०	७,५७२.१८	८,३२९.४०	९,१६२.३४	१०,०७८.५७	१०%
२२३१२	पशुपक्षीहरुको आहार	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०%
२२३१३	पुस्तक तथा सामाग्री खर्च	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०%
२२३१४	ईन्धन अन्य प्रयोजन	७०.००	७७.००	८४.७०	९३.१७	१०२.४९	११२.७४	१०%
२२३१५	पत्रपत्रिका,छुपाई,तथा सूचनाप्रकासन खर्च	५,३६९.००	५,९०५.९०	६,४९६.४९	७,१४६.१४	७,८६०.७५	८,६४६.८३	१०%
२२३१९	अन्य कार्यालय संचालनखर्च	३,६९१.००	४,०६०.१०	४,४६६.११	४,९१२.७२	५,४०३.९९	५,९४४.३९	१०%
२२४११	सेवा र परामर्श(O&M)	१,८७१.००	२,०५८.१०	२,२६३.९१	२,४९०.३०	२,७३९.३३	३,०१३.२६	१०%
२२४१२	सूचना प्रणाली तथा सफ्टवेयर संचालन खर्च	९००.००	९९०.००	१,०८९.००	१,१९७.९०	१,३१७.६९	१,४४९.४६	१०%
२२४१३	करार सेवा शुल्क	४१,०८०.००	४५,१८८.००	४९,७०६.८०	५४,६७७.४८	६०,१४५.२३	६६,१५९.७५	१०%
२२४१९	अन्य सेवा शुल्क	१०,८६३.००	११,९४९.३०	१३,१४४.२३	१४,४५८.६५	१५,९०४.५२	१७,४९४.९७	१०%
२२५११	कर्मचारी तालिम खर्च	१००.००	११०.००	१२१.००	१३३.१०	१४६.४१	१६१.०५	१०%
२२५१२	सीप विकास तथा जनचेतना तालिम तथा गोष्ठी	१,३००.००	१,४३०.००	१,५७३.००	१,७३०.३०	१,९०३.३३	२,०९३.६६	१०%
२२५२१	उत्पादन,सामाग्री,सेवा खर्च	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०%
२२५२२	वडा कार्यालयमा इन्टरनेट जडान	०	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०%
२२५२२	कार्यक्रम खर्च	४६,६३३.००	५१,२९६.३०	५६,४२५.९३	६२,०६८.५२	६८,२७५.३८	७५,१०२.९१	१०%
२२५२९	विविध कार्यक्रम	१००.००	११०.००	१२१.००	१३३.१०	१४६.४१	१६१.०५	१०%
२२६११	अनुगम मूल्यांकन खर्च	१,६२६.००	१,७८८.६०	१,९६७.४६	२,१६४.२१	२,३८०.६३	२,६१८.६९	१०%
२२६१२	भ्रमण खर्च	१००.००	११०.००	१२१.००	१३३.१०	१४६.४१	१६१.०५	१०%
२२७११	विविध खर्च	५,०३१.००	५,५३४.१०	६,०८७.५१	६,६९६.२६	७,३६५.८९	८,१०२.४८	१०%
२२७२१	सभा संचालन	५००.००	५५०.००	६०५.००	६६५.५०	७३२.०५	८०५.२६	१०%
२३१११	स्थिर सम्पतिमा हास	२९५.००	३२४.५०	३५६.९५	३९२.६५	४३१.९१	४७५.१०	१०%
२५३११	शैक्षिक संस्थाहरुलाई सहायता	६८,०३२.००	७४,८३५.२०	८२,३१८.७२	९०,५५०.५९	९९,६०५.६५	१०९,५६६.२२	१०%
२५३१२	स्वास्थ्य संस्थाहरुलाई सहायत	२०,३७४.००	२२,४११.४०	२४,६५२.५४	२७,११७.७९	२९,८२९.५७	३२,८१२.५३	१०%
२५३१३	उपभोक्ता समिति तथा गैर	५५०.००	६०५.००	६६५.५०	७३२.०५	८०५.२६	८८५.७८	१०%
२५३१४	धार्मिक तथा सांस्कृतिक संस्था सहायता	७५.००	८२.५०	९०.७५	९९.८३	१०९.८१	१२०.७९	१०%
२५२१९	अन्य सहायत अनुदान	४,७००.००	५,१७०.००	५,६८७.००	६,२५५.७०	६,८८१.२७	७,५६९.४०	१०%

खर्च शिर्षक	खर्चकोविवरण	आर्थिकबर्ष (रु.००० ')						वृद्धि दर
		चालु आ.व.को प्रस्तावित	२०७९।८०	२०८०।८१	२०८१।८२	२०८२।८३	२०८३।८४	
		२०७८।७९						
२६४१३	अन्य संस्थालाई सर्वात अनुदान	१,१७४.००	१,२९१.४०	१,४२०.५४	१,५६२.५९	१,७१८.८५	१,८९०.७४	१०%
२७१११	सामाजिक सुरक्षा	८,०९०.००	८,८९९.००	९,७८८.९०	१०,७६७.७९	११,८४४.५७	१३,०२९.०३	१०%
२७२११	छात्रवृत्ति	३,०९९.००	३,४०८.९०	३,७४९.७९	४,१२४.७७	४,५३७.२५	४,९९०.९७	१०%
२७२१२	उद्धार, राहत तथा पुनस्थापना खर्च	५,३८९.००	५,९२७.९०	६,५२०.६९	७,१७२.७६	७,८९०.०३	८,६७९.०४	१०%
२७२१३	औषधी खरिद खर्च	३,५९०.००	३,९४९.००	४,३४३.९०	४,७७८.२९	५,२५६.१२	५,७८१.७३	१०%
२७३१२	उपदान	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०%
२७२१९	अन्य सहायत	४५५.००	५००.५०	५५०.५५	६०५.६१	६६६.१७	७३२.७८	१०%
२८१४२	घर भाडा	८००.००	८८०.००	९६८.००	१,०६४.८०	१,१७१.२८	१,२८८.४१	१०%
२८१४३	सवारी साधन तथा मेसिनरी औजार भाडा खर्च	२५९.००	२८४.९०	३१३.३९	३४४.७३	३७९.२०	४१७.१२	१०%
२८१४९	अन्य भाडा	०	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०%
२८२११	राजश्व फिर्ता	१००.००	११०.००	१२१.००	१३३.१०	१४६.४१	१६१.०५	१०%
	जम्मा	४४२,६३०.००	३७९,५७७,७२०.३०	४१६,११९,०२८.२६	४५७,०५६,७८४.९४	५०२,३८७,५३३.०५	५५२,६१७,५४१	१०%

नगरपालिकाको आगामी पाँच आर्थिक बर्षको सेवा प्रवाह खर्चको प्रक्षेपण

आफ्ना नागरिकहरुलाई जनसहभागिता, उत्तरदायित्व, पारदर्शिता, सुनिश्चित गरी सहज, शुलभ र गुणस्तरिय सेवा प्रदान गर्ने प्रमुख दायित्व नगरपालिकामा नै रहेको छ । पर्याप्त पुर्वाधारको अभाव र भौगोलिक कठिनाईले गर्दा नगरपालिकाले प्रदान गर्नुपर्ने सेवा प्रभावकारी हुन सकेको छैन ।

नगरपालिकाले प्रवाह गर्नुपर्ने सेवाहरु जस्तै सरसफाई, फोहोरमैला व्यवस्थापन, शिक्षा, स्वास्थ्य तथा पोषण, विकास, घरको नक्सापास, कृषि तथा पशुसम्बन्धी कार्य, महिला तथा बालबालिका विकासका लागी गरिने कार्य,सहकारी तथा वित्तीय क्षेत्रसँग सम्बन्धित कार्य र भुमी व्यवस्थापन सम्बन्धि कार्यहरु, लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणमा गरिने खर्चलाई सेवा प्रवाह खर्चको समुहमा समावेश गरिन्छ । SUTRA Softwareमा यसलाई समावेश नगरिएको हुँदा नगरपालिकाले आफ्नो नीति, कार्यक्रम तथा बजेटमा सेवा प्रवाह खर्च छुट्याए तापनि खर्च लेखाङ्कन गर्न सकिएको छैन । नगरपालिकाले आगामी ५ (पाँच) बर्षमा यि सेवा प्रवाह गर्नको लागि प्रक्षेपित खर्चलाई तलको तालिका नं. १८ मा प्रस्तुत गरिएको छ । तालिकामा प्रस्तुत गरिए अनुसार यस नगरपालिकाको सेवा प्रवाहमा हुने खर्चको औषत बृद्धिदर १० प्रतिशत रहेको छ । नगरपालिकाले नागरिकहरुलाई प्रवाह गर्नु पर्ने बिषयगत सेवाहरु जस्तै शिक्षा, स्वास्थ्य, आदिका लागि नगरपालिकाबाट गर्ने खर्चलाई यस समुहमा समावेश गरिन्छ ।

नगरपालिकाले उपरोक्त सेवा प्रवाह खर्चलाई आफैले गर्ने, निजि क्षेत्रले गर्ने, साझेदारीमा गर्ने वा नागरिक समाज मार्फत गराउने भनी पुनरावलोकन गरी व्यवस्थित गरेर प्रभावकारी बनाउनु पर्दछ ।

तालिका : १८ आगामी पाँच आर्थिक बर्षको सेवा प्रवाह खर्चको प्रक्षेपण

(रु.हजारमा)

सि.नं.	कार्यक्रमको विवरण	प्रस्तावित (आ.व.) २०७८/७९	प्रक्षेपित (आ.व.)					औषत वार्षिक बृद्धिदर
			२०७९/८०	२०८०/८१	२०८१/८२	२०८२/८३	२०८३/८४	
१	कृषि विकास तथा प्रवर्द्धन	१०००	११००	१२१०	१३३१	१४६४	१६११	१०%
२	पशुपंक्षी विकास र प्रवर्द्धन	५००	५५००	६०५०	६६५५	७३२१	८०५३	१०%
३	शिक्षा	११२५०	१२३७५	१३६१३	१४९७४	१६४७१	१८११८	१०%

सि.नं.	कार्यक्रमको विवरण	प्रस्तावित (आ.व.) २०७८/७९	प्रक्षेपित (आ.व.)					औषत वार्षिक बृद्धिदर
			२०७९/८०	२०८०/८१	२०८१/८२	२०८२/८३	२०८३/८४	
४	स्वास्थ्यतथा पोषण	२५७४६	२८३२१	३११५३	३४२६८	३७६९५	४१४६४	१०%
५	संस्कृति प्रवर्द्धन	२००	२२०	२४२	२६६	२९३	३२२	१०%
६	खेलकुद तथा मनोरंजन	५६५६	६२२२	६८४४	७५२८	८२८१	९१०९	१०%
७	लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण	३८५०	४२३५	४६५९	५१२४	५६३७	६२००	१०%
८	वन, वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन	२२५०	२४७५	२७२३	२९९५	३२९४	३६२४	१०%
९	आर्थिक विकास तथा राजस्व परिचालन	१०००	११००	१२१०	१३३१	१४६४	१६११	१०%
१०	न्यायिक समिति	३००	३३०	३६३	३९९	४३९	४८३	१०%
११	पर्यटन र शहरी योजना	७९३२३	८७२५५	९५९८१	१०५५७९	११६१३७	१२७७५०	१०%
१२	उर्जा समिति	१०००	११००	१२१०	१३३१	१४६४	१६११	१०%
	जम्मा	१३६५७५१००	१५०२३३	१६५२५६	१८१७८१	१९९९५९	२१९९५५	१०%

पुनः सेवा प्रवाह खर्चको उपर्युक्त रकम कुल चालु तथा पुँजीगत खर्चमा समाबेस भैसकेको छ । यहाँ थप स्पष्टताको निमित्त प्रस्तुत गरिएको हो ।

विषय क्षेत्रगत बाँडफाँटः

नगरपालिकाको मध्यकालीन खर्च संरचना, २०७८ बमोजिम विषय क्षेत्रगत रुपमा आगामी तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण प्रस्तुत गरिएको देखिन्छ । सो मा विषय क्षेत्रगत आधारमा तीन आर्थिक वर्षको बजेट, खर्च तथा स्रोतको अनुमान तथा प्रक्षेपण सम्बन्धी दिएको विवरण निम्न अनुसार देखिन्छ ।

तालिका: १९ आगामी पाँच आ.व.को विषय क्षेत्रगत खर्चको बाँडफाँटको प्रक्षेपण (रु. हजारमा)

सि.नं.	शिर्षक	चालु आ.व.को प्रस्तावित	२०७९।८०	२०८०।८१	२०८१।८२	२०८२।८३	२०८३।८४
		२०७८।७९					
१	आर्थिक विकास	२९८२३	३२८०५	३६०८६	३९६९५	४३६६४	४८०३०
१	कृषि	८७२१	९५९३	१०५५३	११६०८	१२७६९	१४०४५
२	उद्योग	३२००	३५२०	३८७२	४२५९	४६८५	५१५४
३	पर्यटन	१७००	१८७०	२०५७	२२६३	२४८९	२७३८
४	जलश्रोत तथा सिंचाई	६१२५	६७३८	७४११	८१५२	८९६८	९८६४
५	बन	४००	४४०	४८४	५३२	५८६	६४४
६	पशुपन्छी विकास	७०७५	७७८३	८५६१	९४१७	१०३५९	११३९४
७	भूमि व्यवस्था	२५०२	२७५२	३०२७	३३३०	३६६३	४०२९
८	वाणिज्य	१००	११०	१२१	१३३	१४६	१६१
२	सामाजिक विकास	२९४१४८	३२३५६२	३५५९९९	३९१५११	४३०६६२	४७३७२८
१	शिक्षा	१७७५७७	१९५३३५	२१४८६८	२३६३५५	२५९९९०	२८५९९०
२	स्वास्थ्य	७५८१६	८३३९८	९१७३७	१००९११	१११००२	१२२१०२
३	खानेपानी तथा सरसफाई	३८२५	४२०८	४६२८	५०९१	५६००	६१६०
४	भाषा तथा संस्कृति	१०१६७	१११८४	१२३०२	१३५३२	१४८८६	१६३७४
५	लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण	८६८७	९५५६	१०५११	११५६२	१२७१८	१३९९०

सि.नं	शिर्षक	चालु आ.व.को प्रस्तावित	२०७९।८०	२०८०।८१	२०८१।८२	२०८२।८३	२०८३।८४
		२०७८।७९					
६	युवा तथा खेलकुद	५६५६	६२२२	६८४४	७५२९	८२८२	९११०
७	सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षण	१२४१९	१३६६१	१५०२७	१६५३०	१८१८३	२०००१
३	पूर्वाधार विकास	१८४५०२	२०२९५२	२२३२४८	२४५५७२	२७०१३०	२९७१४३
१	यातयात पूर्वाधार	९०६२६	९९६८९	१०९६५८	१२०६२३	१३२६८६	१४५९५४
२	भवन, आवास तथा सहरी विकास	७९३२३	८७२५६	९५९८१	१०५५७९	११६१३७	१२७७५१
३	उर्जा	६५७०	७२२७	७९५०	८७४५	९६१९	१०५८१
४	सम्पदा पूर्वाधार	२८५०	३१३५	३४४९	३७९३	४१७३	४५९०
५	पुननिर्माण	५१३३	५६४६	६२११	६८३२	७५१५	८२६६
४	सुशासन तथा अन्तरसम्बन्धित क्षेत्र	५३७०	५९०७	६४९८	७१४७	७८६२	८६४८
	जम्मा	५१३८४३	५६५२२७	६२१७५०	६८३९२५	७५२३१७	८२७५४९

५.२ नगरपालिकाको आगामी पाँच आर्थिक वर्षको पूँजीगत खर्च प्रक्षेपण

नेपालको संविधानको प्रावाधान र प्रचलित कानून अनुसार स्थानीय तहको जिम्मेवारी उपरोक्त दुई समुहका जिम्मेवारीको अतिरिक्त स्थानीय विकास निर्माण गर्नुका साथै आर्थिक विकास गर्नु पनि रहेको छ । यस नगरपालिकाले आगामी पाँच वर्षमा विकासका लागि गर्ने प्रक्षेपित खर्चलाई तालिका २० मा प्रस्तुत गरिएको छ । नगरपालिकाको पूँजीगत खर्चको बृद्धिदर १० प्रतिशत प्रक्षेपण गरेको छ ।

तालिका: २० आगामी पाँच आर्थिक वर्षको पूँजीगत खर्च प्रक्षेपण

सि.नं.	विवरण	आर्थिकवर्ष (रु.००० ')						वृद्धि दर
		चालु आ.व.को प्रस्तावित	२०७९।८०	२०८०।८१	२०८१।८२	२०८२।८३	२०८३।८४	
		२०७८।७९						
३११११	आवासीय भवननिर्माण/खरिद	५७,९०९.००	६३,६९९.९०	७०,०६९.८९	७७,०७६.८८	८४,७८४.५७	९३,२६३.०२	१०%
३१११२	गैर आवासीय भवन निर्माण/खरिद	८,३०४.००	९,१३४.४०	१०,०४७.८४	११,०५२.६२	१२,१५७.८९	१३,३७३.६८	१०%
३११२१	सवारीसाधन	२,५०७.००	२,७५७.७०	३,०३३.४७	३,३३६.८२	३,६७०.५०	४,०३७.५५	१०%
३११२२	मेशिनरी तथा औजार	१,९९२.००	२,१९१.२०	२,४१०.३२	२,६५१.३५	२,९१६.४९	३,२०८.१४	१०%
३११२३	फर्निचर तथा फिक्चर्स	१,०३५.००	१,१३८.५०	१,२५२.३५	१,३७७.५९	१,५१५.३४	१,६६६.८८	१०%
३११३१	पशुधन तथा बागवानी विकास खर्च	३७१.००	४०८.१०	४४८.९१	४९३.८०	५४३.१८	५९७.५०	१०%
३११५१	सडक तथा पूल निर्माण	५०,८१२.००	५५,८९३.२०	६१,४८२.५२	६७,६३०.७७	७४,३९३.८५	८१,८३३.२३	१०%
३११५३	विद्युतसंरचना निर्माण	५,४५३.००	५,९९८.३०	६,५९८.१३	७,२५७.९४	७,९८३.७४	८,७८२.११	१०%
३११५४	तटबन्ध तथा बाँध निर्माण	५,४०२.००	५,९४२.२०	६,५३६.४२	७,१९०.०६	७,९०९.०७	८,६९९.९८	१०%
३११५५	सिंचाईसंरचना निर्माण	२,२७५.००	२,५०२.५०	२,७५२.७५	३,०२८.०३	३,३३०.८३	३,६६३.९१	१०%
३११५६	खानेपानीसंरचना निर्माण	४,०५०.००	४,४५५.००	४,९००.५०	५,३९०.५५	५,९२९.६१	६,५२२.५७	१०%

सि.नं.	विवरण	आर्थिकवर्ष (रु.००० ')						वृद्धि दर
		चालु आ.व.को प्रस्तावित	२०७९।८०	२०८०।८१	२०८१।८२	२०८२।८३	२०८३।८४	
		२०७८।७९						
३११५८	सरसफाईसंरचना निर्माण	४२५.००	४६७.५०	५१४.२५	५६५.६८	६२२.२४	६८४.४७	१०%
३११५९	अन्यसार्वजनिक निर्माण	७७,७३३.००	८५,५०६.३०	९४,०५६.९३	१०३,४६२.६२	११३,८०८.८९	१२५,१८९.७७	१०%
३११६१	निर्मित भवनको संरचनात्मक सुधार	६,४९९.००	७,१४८.९०	७,८६३.७९	८,६५०.१७	९,५१५.१९	१०,४६६.७०	१०%
३११७१	पूँजीगतसुधार खर्च सार्वजनिक निर्माण	६५०.००	७१५.००	७८६.५०	८६५.१५	९५१.६७	१,०४६.८३	१०%
	जम्मा	२२५,४१७.००	२४७,९५८.७०	२७२,७५४.५७	३००,०३०.०३	३३०,०३३.०३	३६३,०३६.३३	१०%

५.२ श्रोत व्यवस्थापन र परिचालन योजना

नेपालको संविधान र प्रचलित कानूनहरूले परिकल्पना गरे अनुसार स्थानीय तह एक तहको सरकार हो। नागरिकहरूको सबै भन्दा नजिकको सरकार भएकोले यी सरकारहरूको सेवा प्रवाहमा विशेष जिम्मेवारी रहेको हुन्छ। यसको आफ्नै आर्थिक प्रणाली कायम रहेको छ। आफुसंग उपलब्ध श्रोतको बर्तमान उपयोग बारेमा जानकारी राख्नु र भविष्यमा कसरी प्रभावकारी र सक्षम रूपमा उपयोग गर्न सकिन्छ भन्ने सोच बनाउनु स्थानीय तहका लागि अनिवार्य बिषय रहेको छ।

यसका लागी स्थानीय तहले आफ्नो नियमित संचालनका लागि आवश्यक प्रशासनिक लगायत संचालन खर्च, नागरिकहरूलाई सेवा प्रवाह गर्नलाग्ने खर्च र विकास खर्चको बारेमा स्पष्ट हुनु पर्छ। साथै उपलब्ध श्रोतको प्रत्येक समुहको खर्चका लागि कति हिस्सा उपयोग भै रहेको छ, सेवा प्रवाह खर्च धान्ने अवस्था के छ, विकास खर्चको लागि श्रोत कति उपलब्ध हुन्छ, यी सवालमा पनि स्थानीय तह स्पष्ट हुनु पर्दछ। तर हालसम्म अधिकांश स्थानीय तहहरूले अभ्यास गरिरहेका आर्थिक कारोवारको लेखांकन र तिनीहरूको विवरणले चालु, पूँजीगत र वित्तीय व्यवस्थाको खर्चकोमात्र विवरण तयार गर्ने प्रचलन छ। यस्तो प्रचलनले स्थानीय तहलाई योजना बनाउन र निर्णय लिन सहज नहुने अबस्था रहेको देखिन्छ। अतः वर्तमान अभ्यासमा रहेको कमिलाई पुरा गर्नका लागि वित्तीय परिचालन योजना तयार गर्नु पर्ने हुन्छ। यो योजना सोही उद्देश्य प्राप्त गर्न तयार गरिएको हो।

नगरपालिकाको प्रशासनिक तथा संचालन खर्च, सेवा प्रवाह खर्च र विकास खर्च स्पष्ट देखाउने गरी प्रक्षेपण गरिएको यस नगरपालिकाको वित्तीय परिचालन योजना तालिका २१ मा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका: २१ नगरपालिकाको वित्तीय परिचालन

(रु हजारमा)

अन्तर सरकारी वित्तिय हस्तान्तरण:		(रु.००० ')					
सि.नं.	विवरण	चालु आ.व.को प्रस्तावित	२०७९।८०	२०८०।८१	२०८१।८२	२०८२।८३	२०८३।८४
		२०७८।७९					
(क)	नेपालसरकारबाट:						
१.१	२६३३१ वित्तिय समानीकरण अनुदान	१९,७००	२१,६७०	२३,८३७	२६,२२१	२८,८४३	३१,७२७
१.२	२६३३२ सःशर्त अनुदान	२२०,०००	२४२,०००	२६६,२००	२९२,८२०	३२२,१०२	३५४,३१२
१.३	२६३३४ समपुरक अनुदान	४,२००	४,६२०	५,०८२	५,५९०	६,१४९	६,७६४
१.४	२६३३३ विशेष अनुदान	०	०	०	०	०	०
	जम्मा	२४३,९००	२६८,२९०	२९५,११९	३२४,६३१	३५७,०९४	३९२,८०३
(ख)	प्रदेश सरकारबाट:						
१.१	२६३३३ वित्तिय समानीकरण	१०,८७८	११,९६६	१३,१६२	१४,४७९	१५,९२६	१७,५१९

अन्तर सरकारी वित्तीय हस्तान्तरणः		(रु.००० ')					
सि.नं.	विवरण	चालु आ.व.को प्रस्तावित	२०७९।८०	२०८०।८१	२०८१।८२	२०८२।८३	२०८३।८४
		२०७८।७९					
	अनुदान						
१.२	२६३३२सःशर्त अनुदान	११,२२७	१२,३५०	१३,५८५	१४,९४३	१६,४३७	१८,०८१
१.३	२६३३४समपुरक अनुदान	१५,०००	१६,५००	१८,१५०	१९,९६५	२१,९६२	२४,१५८
१.४	२६३३३विशेष अनुदान	५,४००	५,९४०	६,५३४	७,१८७	७,९०६	८,६९७
	जम्मा	४२,५०५	४६,७९६	५१,४३९	५६,५७४	६२,२३२	६८,४५५
	कुल जम्मा	२८६,४०५	३१५,०४६	३४६,५५०	३८१,२०५	४१९,३२६	४६१,२५८

पुनश्चः सेवा प्रवाह खर्चको उपर्युक्त रकम संचालन तथा पुँजीगत दुबै प्रकृतिको समावेस भएकोले यसमा समावेस भएको रकम नगरपालिकाको कुल संचालन र पुँजीगत खर्चमा घटाएर देखाएको छ ।

परिच्छेद छः नगरपालिकाको आम्दानी र खर्चको लेखा परीक्षण

६.१ आन्तरिक लेखापरीक्षण

स्थानिय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ७७ बमोजिम स्थानीय तहले कानून बमोजिम आफ्नो आय र व्ययको आन्तरिक लेखापरीक्षण गराउनु पर्ने र दफा ७८ बमोजिम सम्पादन गर्ने कार्यको लागि आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली तयार गरी कार्यान्वयन गर्ने व्यवस्था छ । सो को अनुगमनको लागि नगरपालिकाको प्रमुख आफैले वा जिम्मेवार अधिकारी तोक्न सकिनेछ । अनुगमनबाट देखिएका त्रुटिलाई सुधार गरी आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीलाई सुदृढ बनाउने जिम्मेवारी नगर प्रमुखको हुनेछ ।

नगरपालिकाले व्ययतर्फ पुजीगत खर्चको आन्तरिक लेखापरीक्षकबाट पूर्व लेखापरीक्षण गराउने, आन्तरिक लेखापरीक्षणको प्रतिवेदन चौमासिक रूपमा लिने नीति लिएको छ ।

६.२ आन्तरिक लेखापरीक्षकको कार्य जिम्मेवारी

आन्तरिक लेखा परिक्षकले नियमितता, मितव्ययिता, प्रभावकारिता र औचित्य समेत विचार गरी देहायका कुराहरु परिक्षण गर्नुपर्नेछ ।

१. स्विकृत वजेट तथा कार्यक्रमका लागि स्विकृत भएका रकमहरु तोकिएका सेवा तथा कार्यक्रमहरुमा स्विकृत सिमाभित्र रही तोकिएकै प्रयोजनको लागि खर्च गरिएको छैन,
२. आर्थिक कारोबार गर्दा प्रचलित कानूनको अनुसरण गरिएको छैन र आम्दानी खर्च भएका कलमहरुको प्रमाण यथेष्ट छैन,
३. तोकिएको ढाचाँ अनुरूप लेखा राखिएको छैन,
४. संस्थाका सम्पतिको लगत दुरुस्त र अद्यावधिक छैन, संस्थाका सम्पतिको संरक्षणका लागि पर्याप्त व्यवस्था छैन,
५. नगदी जिन्सी तथा अन्य सम्पतिको हानी नोकसानी र दुरुपयोग हुन नपाउने गरी आन्तरिक नियन्त्रणको पर्याप्त व्यवस्था गरिएको छैन, आन्तरिक नियन्त्रणको व्यवस्था भए त्यसको अनुसरण गरिएको छैन,
६. आम्दानी, खर्च, लेखा त्यसको जिन्सी नगदी मौज्जात तथा आर्थिक कारोवार सम्बन्धी व्यवस्था र नियमहरु पर्याप्त छन् छैनन भए तिनिहरुको पालना गरिएको छैन,
७. नगरपालिकाको संगठन, व्यवस्थापन तथा कार्य विभाजन यथेष्ट र समुचित छैन र सो अनुसार कार्य संचालन भएको छैन,
८. कुनै काम अनावश्यक रूपमा दोहोरो हुने गरी विभिन्न कर्मचारी वा निकायबाट गरिएको वा कुनै आवश्यक काम गर्न छुटाएको छैन,
९. उपलब्ध स्रोत, साधन तथा सम्पतिको समुचित उपयोग भएको छैन र हानी नोकसानी नहुने गरी मर्मत सम्भार तथा संरक्षणको उचित व्यवस्था गरेको छैन,
१०. कार्यक्रम अनुसार निर्धारित समयभित्र प्रगति भएको छैन तथा कामको गुणस्तर र परिमाण सन्तोषजनक छैन,
११. नगरपालिकाको उद्देश्य र निति स्पष्ट छैन र निति अनुरूप कार्यक्रम तयार भएको छैन,
१२. स्विकृत लागत खर्चको सीमाभित्र रही कार्यक्रम संचालन गरिएको छैन र लागतको तुलनामा प्राप्त प्रतिफल मनासिव छैन,
१३. लक्ष्य प्रगति तथा लागत खर्चको आंकडा राखे व्यवस्था पर्याप्त छैन,
१४. निर्णयानुसार खर्च गरेको भए तापनि बेमुनासिव वा चल अचल संस्थाको धन हिनामिना हुने गरी खर्च भएको लेखा परिक्षणको चितले देखेको त्यस्तो खर्च र निकास औचित्यपूर्ण छैन,
१५. प्रश्नावली, कार्य प्रवाह तालिका (Work flow Chart) अवलोकन तथा सोधपुछको माध्यमबाट लेखा व्यवस्था पर्याप्त छ र लेखाङ्कन गर्नु पर्ने सबै किसिमका सूचना तथा जानकारी वास्तवमा लेखाङ्कन गरिएको छ भन्ने कुरामा आश्वस्त हुन सकिने नसकिने कुरा निश्चित गर्न लेखापरीक्षकले संस्थाको आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालिको मूल्याङ्कन गर्नु पर्नेछ । यस्तो मूल्याङ्कनको नतिजालाई बिश्लेषण गरेर आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीलाई कुन हदसम्म भरपर्दो मात्रै र कुन हदसम्म परिक्षण गर्ने तथा त्यसको लागि कस्तो पद्धति अपनाउने भन्ने कुराको निर्धारण लेखापरीक्षक आफैले गर्नु पर्नेछ ।

१६. आन्तरिक लेखापरिक्षकले लेखापरिक्षण कार्य मितव्ययीदंगबाट दक्षतापूर्वक, प्रभावकारि रूपले समयमै उच्च गुणस्तरयुक्त किसिमबाट सपन्न गर्न सकिने गरी परिक्षणको योजना बनाउनुपर्नेछ ।
१७. मितव्ययिता, कार्यक्षेत्र एवं प्रभावकारिता समेतको उचित बिचार गरी उच्च गुणस्तरयुक्त काम हुने कुरा सुनिश्चत गर्न आन्तरिक लेखापरिक्षण कार्यको व्यवस्थापन एवं नियन्त्रण आफैले गर्नु पर्नेछ ।
१८. आन्तरिक लेखापरिक्षकले निरीक्षण, अवलोकन, सोधपुछ, पुष्ट्याई, गणना तथा विश्लेषण जस्ता उपायहरू वाट आफ्नो मन्तव्य, निर्णय, निष्कर्ष एवं सुझावहरूको उपयुक्त आधार खडा हुने गरि पर्याप्त, सक्षम र सान्दर्भिक प्रमाणहरू प्राप्त गर्नु पर्नेछ ।
१९. आन्तरिक लेखापरिक्षकले आफ्नो मन्तव्य व्यक्त गर्न विवेकपूर्ण आधारमा बितिय विवरणहरूको विश्लेषण गर्नु पर्नेछ ।
२०. बितिय विवरणहरूमा सारपूर्ण असर पर्ने गरी त्रुटि, अनियमितता तथा गैरकानूनी कार्यहरू भए नभएको र प्रचलित कानून पालना भए नभएको परीक्षण गर्नु पर्नेछ ।
२१. आन्तरिक लेखापरिक्षण प्रतिवेदन जारी गर्नु अगावै अनियमितता तथा टिप्पणी सम्बन्धमा व्यवस्थापनको उपयुक्त तह संग छलफल गरी निश्चित अवधिभित्र लिखित प्रत्युत्तरका लागि टिप्पणी सहितको विवरण उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।
२२. आन्तरिक लेखापरिक्षकले बित्तीय र अन्य सम्बन्धित सूचनाहरूका सम्बन्धमा आफ्नो मन्तव्यमा पुनरावलोकन र मूल्याङ्कन प्रक्रियामा देहायका कुराहरूका सम्बन्धमा समष्टिगत निष्कर्ष आएको छ छैन हेर्नु पर्नेछ ।
 - स्विकृत लेखा नितिहरू अनुसरण गरी वित्तीय विवरण तयार गरिएको छ छैन, ती नितिहरू समानरूपले प्रमाणमा छन् छैनन्
 - बित्तीय विवरण सान्दर्भिक नियम र कानूनी आवश्यकता अनुरूप छ छैन,
 - बित्तीय विवरणको उपयुक्त प्रस्तुतिकरणसंग सान्दर्भिक सवै तथ्य प्रयाप्त रूपमा खुलस्त गरिएको छ छैन,
 - सम्पूर्ण बितिय विवरणबाट प्रस्तुत भएको तथ्य र लेखापरिक्षकले संस्थाको कारोबारबाट प्राप्त गरेको जानकारी बीच सामन्जस्य छ, छैन ।
२३. आन्तरिक लेखापरिक्षणको नतिजा उल्लेख गरी लिखित प्रतिवेदन तयार गर्नु पर्नेछ ।
२४. आन्तरिक लेखापरिक्षण प्रतिवेदनमा लेखापरिक्षण गरिएको वर्ष र त्यस भन्दा अगाडी वर्षको आर्थिक विवरणहरूको तुलना सहित अन्य कुराहरूका अतिरिक्त वितिय विवरणहरूको सम्बन्धमा स्पष्ट र लिखित मन्तव्य अभिव्यक्त गर्नु पर्नेछ ।
२५. आन्तरिक लेखापरिक्षण प्रतिवेदनमा सशर्त मन्तव्य, विपरीत मन्तव्य व्यक्त गर्न असहमति प्रकट गर्नु पर्ने अवस्था भएमा त्यसका सबै कारणहरू स्पष्ट र सूचनामूलक ढंगले उल्लेख गर्नु पर्नेछ ।

६.३ अन्तिम लेखापरिक्षण

संविधानको धारा २४१ तथा स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ७७ मा स्थानीय तहले आय तथा व्ययको अन्तिम लेखापरिक्षण महालेखापरिक्षकबाट गराउनु पर्ने व्यवस्था छ । आर्थिक कार्यबिधि तथा बित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६ को दफा ३५ बमोजिम लेखापरिक्षण सम्पन्न गरी प्राप्त प्रारम्भिक प्रतिवेदन सम्बन्धमा दफा ३७ बमोजिम ३५ दिनभित्र फछ्यौट गरी सम्परीक्षणकोलागि महालेखा परीक्षक समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ । पेस भए बमोजिम फछ्यौट मनासिब नदेखिएमा तथा सम्परीक्षण नगराएमा सो को जानकारी सम्बन्धित बिभागीय मन्त्री समेतलाई गराई बाकी रकमको बिबरण महालेखापरिक्षकले आफ्नो बार्षिक प्रतिवेदनमा समाबेस गर्नेछ ।

६.४ नगरपालिकाको बेरुजु विवरण

आर्थिक कार्यबिधि तथा बित्तीय उत्तरदायित्व, ऐन, २०७६ को दफा २(त) मा प्रचलित कानून बमोजिम पुर्याउनु पर्ने रीत नपुर्याई कारोवार गरेको वा राख्नु पर्ने लेखा नराखेको तथा अनियमित वा बेमनासिब तरिकाले आर्थिक कारोवार गरेकोलाई लेखापरिक्षण गर्दा बेरुजु ठहर्याएको हुन्छ । आन्तरिक लेखापरिक्षणले औल्याएका कैफियत सम्बन्धित अधिकारीले अन्तिम लेखापरिक्षण हुनुभन्दा अगावै फस्यौट गराई सक्नु पर्नेछ । दफा ३९ बमोजिम औल्याएका बेरुजुका सम्बन्धमा प्रमाण पेस गरी वा नियमित गरी वा गराई वा असुल उपर गरी गराई बेरुजु फस्यौट गर्नु पर्ने

व्यवस्था छ । यसरी फस्र्यौछ बेरुजु महालेखा परीक्षकको कार्यालयबाट सम्परीक्षण गर्नु पर्ने व्यवस्था छ । फस्र्यौट मनासिब देखिएको अबस्थामा महालेखा परीक्षकको कार्यालयले लगत कट्टा गर्न सुचित गर्दछ । दफा ३८ (१) बमोजिम जिम्मेवार व्यक्तिले दफा ३७ बमोजिम औल्याईएको नियमित तथा असुल उपर गर्नुपर्ने भनी ठहर्याईएका बेरुजुको लगत कार्यालयमा राख्नु पर्नेछ ।

नगरपालिकाको अन्तिम लेखापरीक्षण प्रतिवेदन बमोजिम गत चार आर्थिकबर्षको कायम बेरुजुको निम्न बमोजिम बर्गिकरण गरिएको छ ।

तालिका: २२ बेरुजु बगिकरण

(रु हजारमा)

आर्थिक बर्ष	बेरुजु								
	असुल गर्नु पर्ने	नियमित गर्नु पर्ने					पेशकी बाकी		
		अनियमित भएको	प्रमाणका कागजात पेस नभएको	राजश्वकोलगत जिम्मेवारी नसारेको	सोधभर्ना नलिएको	जम्मा	कर्मचारी	अन्य	जम्मा
२०७४।७५	३९५३	९३४५	२८२१	-	-	१२१६६	४८	४९२५७	४९३०५
२०७५।७६	१३५१३	२३७२	९४९०	-	-	११८६२	१७२१	२१३९	३८६०
२०७६।७७	१८४९	३१६७	१७४१	-	-	४९०८	८७५	६२४	१२९९
२०७७।७८	प्रतिवेदन प्राप्त हुन बाँकी								
जम्मा									

६.५ बेरुजु फस्र्यौट

असुल उपर गर्नुपर्ने बेरुजु: आर्थिक कार्यबिधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व, ऐन, २०७६ को दफा ३९ बमोजिम लेखापरीक्षणबाट औल्याइएका बेरुजुका सम्बन्धमा प्रमाण पेस गरी वा गराई वा असुल उपर गरी फस्र्यौट गर्ने पहिलो जिम्मेवारी तथा दायित्व बेरुजूसंग सम्बन्धित जिम्मेवार तथा आर्थिक कारोवारमा संलग्न पदाधिकारी हुने तोकेको छ । सोही ऐनको दफा ४० बमोजिम बेरुजु असुल गरी फस्र्यौट तथा नियमित गर्ने उत्तरदायित्व लेखाउत्तरदायी अधिकृतलाई तोकेको छ ।

नियमित गर्नुपर्ने बेरुजु: असुल उपर गर्नु पर्ने वा तिर्न बुझाउनु पर्ने भनी औल्याएको बेरुजु बाहेक अन्य बेरुजुको हकमा प्रचलित कानून बमोजिम पुर्याउनु पर्ने रीत नपुगेको तर सरकारी नगदी जिन्सीको हानि नोक्सानी नभएको पुष्ट्याई गर्ने कारणसहितको प्रमाण प्राप्त भएमा तोकिए बमोजिमको कार्यबिधि अपनाई सम्बन्धित लेखाउत्तरदायी अधिकृतले नियमित गरी फस्र्यौट गर्नेछ । प्रमाण नपुगेको, राजश्वको जिम्मेवारी नसारेका तथा सोधभर्ना नलिएका बेरुजुको हकमा बेरुजु महल बमोजिम प्रमाण तथा पुष्ट्याई संलग्न गरी फस्र्यौट गर्नु पर्दछ ।

पेशकी बाँकी: जुन काम वा उदेश्यकोलागि पेशकी लिएको हो सो काम सकिएपछि आवश्यक कागजात सहित कानूनले तोकेको म्यादभित्र फस्र्यौट गर्नु गराउनु पर्दछ । फस्र्यौट नगरे नगराएमा असुल उपर गर्ने तर्फ कारबाही गरिनेछ ।

सोही ऐनको दफा ४१ बमोजिम महालेखापरीक्षकको बार्षिक प्रतिवेदनमा समाबेस प्रमुख व्यहोराहरु प्रतिनिधिसभा सार्वजनिक लेखा समितिमा छलफल भई भएको निर्णय एवं सुझाब बमोजिमको प्रतिवेदन कार्यान्वयनमाल्याईनेछ । सार्वजनिक लेखासमितिको स्विकृत प्रतिवेदन बमोजिम बेरुजुको लागतबाट हटाउनु पर्ने निर्णय भएको आधारमा लगत कट्टा हुनेछ ।

नगरपालिकाको हकमा लेखापरीक्षण ऐन, २०७५ को दफा २० बमोजिम लेखापरीक्षण प्रतिवेदन नगरसभामा छलफल गरी फस्र्यौट गरी दिन सक्नेछ ।

सामान्य प्रकृयाबाट फस्र्यौट हुनसकेका बेरुजुको सम्बन्धमा नेपाल सरकारले सार्वजनिक लेखासमिति र महालेखापरीक्षकको राय लिई देहाय बमोजिम गठन गरेको बेरुजु फस्र्यौट समितिमा तोकिएको प्रकृया तथा प्रमाण पुर्याई फस्र्यौट गराउने व्यवस्था रहेकोछ ।

१. सार्वजनिक लेखा समितिले तोकेको समिति सदस्य	- अध्यक्ष
२ महालेखा परीक्षकले तोकेको उपमहालेखापरीक्षक वा नायब महालेखापरीक्षक	- सदस्य
३ सचिब अर्थ मन्त्रालय वा निजले तोकेको रा.प. प्रथम श्रेणी अधिकृत	- सदस्य
४ महालेखा नियन्त्रक वा निजले तोकेको लेखातर्फको रा.प.प्रथम श्रेणी अधिकृत	- सदस्य
५ नेपाल चार्टर्ड एकाउण्टेण्ट्स संघले मनोनयन गरेको चार्टर्ड एकाउण्टेण्ट एक जना	- सदस्य
६ नेपाल सरकारले तोकेको व्यक्ति	- सदस्य सचिब

नगरपालिकाको अन्तिम लेखापरीक्षण प्रतिवेदन बमोजिम गत चार आर्थिकवर्षको कायम बेरुजूको फर्स्यौट व्यहोरा निम्न बमोजिम देखिएको छ ।

तालिका : २३ बेरुजूको लगत

(रु हजारमा)

आर्थिकवर्ष	गत वर्षसम्मको बाकी बेरुजू	सं प को लागि अनुरोध रकम	सं प रकम	गतवर्षसम्मको बाकी रकम	यो वर्षको थप रकम	हालसम्मको बाकी बेरुजू	पेशकी बाँकी
२०७४।७५	२२७८			२२७८	६५४२४		
२०७५।७६	६७७०२			६७७०२	२९२३५		
२०७६।७७	४७७५९	५४८७७	५४८७७	४७७५९	८०५६	५०११६	५४४६४
२०७७।७८		बाँकी	बाँकी	बाँकी	बाँकी	बाँकी	बाँकी

आर्थिक वर्ष २०७७।७८ को महालेखा परीक्षकको बार्षिक प्रतिवेदन सार्वजनिक हुन बाँकी भएकोले यस वर्ष थप तथा फर्स्यौटको व्यहोरा समाबेस भएको छैन ।

६.६ बेरुजू फर्स्यौट कार्ययोजना

नगरपालिकाले बेरुजू फर्स्यौट गर्ने सम्बन्धमा कार्य योजना नबनाएको भएता पनि लेखापरीक्षण डोर मुकाम तथा आवश्यकता अनुसार केन्द्रमा सम्पर्क गरी सम्परीक्षण गराउने गरेको छ ।

नगरपालिकाको बेरुजू अंक बढ्दै गएको अबस्थामा नगरपालिकाको लेखा समितिलाई सक्रिय बनाई विभिन्न आर्थिक वर्षमा कायम भएका बेरुजूहरूलाई बेरुजूको प्रकृति अनुसार फर्स्यौट प्रकृत्यामा लागि बेरुजू परिमाण कम गर्दै वा सम्परीक्षण गराउँदै जाने प्रकृत्या अगाडी बढाउनु पर्ने देखिन्छ ।

नगरपालिकाले वेरूजु फर्स्यौटगर्नका लागि कार्य योजना तयार गरी लागु गर्नुपर्दछ । वेरूजु फर्स्यौट कार्य योजना तयार गर्दा यसको कार्यान्वयनको लागि वेरूजु प्रति जिम्मेवार निकायहरूलाई पनि सम्बोधित गर्नुपर्दछ । जुन निम्नानुसार छन ।

- १) खर्च गर्ने वडा कार्यालयहरू
- २) आम्दानी तथा खर्च गर्ने इकाई जस्तो शाखा उपशाखा
- ३) आन्तरिक लेखापरीक्षण इकाई
- ४) कार्यपालिका
- ५) लेखा समिति
- ६) नगर सभा

वेरूजु फर्स्यौट कार्य योजना तयार गर्नु अघि नगरपालिकाले वेरूजु फर्स्यौटको रणनीति र कार्यनीति पनि तयार गरेमा वेरूजु फर्स्यौट कार्य सरल र सहज हुने गर्दछ । जुन निम्नानुसार छन ।

- १) वेरूजु सिर्जना हुने अवस्था न्यूनीकरण गर्ने
- २) वेरूजुको स्थितिको अभिलेखिकरण, विश्लेषण र सम्परीक्षण गर्ने
- ३) नगरपालिकाको संस्थागत क्षमता सुदृढ गर्ने

नगरपालिकाले वेरूजु फछर्यौट कार्यलाई कार्यान्वयन गर्न र जिम्मेवारी प्रदान गर्नको लागि बार्षिक कार्य योजना तयार गर्नु पर्दछ। जुन निम्नानुसारको ढाँचामा तयार गर्न सकिन्छ।

तालिका: २४ वेरूजु फछर्यौट कार्य योजना

क्र.सं.	वेरूजु दफा र मिति	वेरूजु व्यहोरा	फछर्यौटका लागि गरिने कार्य	फछर्यौटको अवधि	जिम्मेवारी	शाखा

तालिका: २५ सम्परीक्षणका समय तालिका

क्र.सं.	विवरण	प्रथम चौमासिक	दोस्रो चौमासिक	तेस्रो चौमासिक
१.	सैद्धान्तिक वेरूजुको प्रतिक्रिया दिने			
२.	असुल उपर गर्ने वेरूजु फछर्यौट गर्ने			
३.	नियमित गर्नुपर्ने			
४.	पेशकी वेरूजु फछर्यौट गर्ने			
५.	कार्यपालिकामा फछर्यौट सम्बन्धी छलफलको पटक			
६.	प्रगति प्रतिवेदन तयार गर्ने			
७.	अनुगमन गर्ने जिम्मेवारी			

परिच्छेद सात: अपेक्षित उपलब्धि र निष्कर्ष

नगरपालिकाको यस वित्तीय परिचालन योजनालाई समय सापेक्ष रूपमा पुनरावलोकन गरी अध्यबधिक गरिएको छ । वित्तीय परिचालन योजनालाईसही तरिकाले प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्न सकिएमा यसले नगरपालिकाको अपेक्षित वित्तीय नीति, रणनीति, कार्यनीतिलाई मार्ग प्रशस्त गर्नेछ । नगरपालिकाको आन्तरिक आयको वृद्धिका लागि गर्नुपर्ने कुरा, वित्तीय हस्तान्तरण अर्न्तगतसंघ, प्रदेश र अन्य अनुदानको स्थिति र गर्नुपर्ने कार्य, अन्तरसरकारी विषयगत निकायबाट प्राप्त रकमको स्थिति समेत यथासम्भव विश्लेषण गर्ने प्रयास गरिएको छ ।

७.१ अपेक्षित उपलब्धी

यस वित्तीयपरिचालन योजनाले नगरपालिकाको दीर्घकालीन सोच, आवधिक योजना, वार्षिक बजेट, नीति तथा कार्यक्रमको बीचमातादात्म्यता र सामन्जस्यता कायम गरी वित्तीय अनुशासनलाई प्रभावकारी व्यवस्थापन गर्न सहयोग गर्ने विश्वास लिइएको छ ।साथै यस वित्तीय परिचालन योजनाले आगामी वर्षमा तयार गरिने नीति, बजेट तथा कार्यक्रमलाई सघाउ पुर्याउनेछ ।

नगरपालिकाको आन्तरिक आय वृद्धिका गर्नका लागि आर्थिक ऐन तयार गर्दा नै सम्पत्तिमा प्रगतिशील कर प्रणालीको व्यवस्था गरी दायरामा वृद्धि गर्नुपर्ने र नगरपालिकाको स्थायी सम्पत्तिमा समयानुकूल कार्यविधि बनाइ बहाल कर निर्धारण गर्नु पर्ने अवस्था स्पष्ट पारिएको छ जसबाट आन्तरिक आयले बढ्दो चालू खर्च धानी "चालू बचत आय" मा बुद्धि भएर पुँजीगत लगानीमा बृद्धि हुन जान्छ ।

यस वित्तीय परिचालन योजनाले निम्न विषयमा सहयोग पुग्ने विश्वास लिइएको छ

- १) बजेट तर्जुमाको लागि तोकिएको समयावधिभित्रै बजेट तर्जुमा गर्न ।
- २) सङ्घीय तथा प्रदेश सरकारले वित्तीय क्षेत्रको अनुमान र प्रगति बारे समन्वय तथा सहजिकरण गर्न ।
- ३) स्थानीय जनताको आवश्यकता र चाहना अनुसार प्राथमिकताको आधारमा बजेट तर्जुमा गर्न ।
- ४) आन्तरिक स्रोतको खोजी गरी दिगो र आत्मनिर्भर हुने किसिमले आर्थिक गतिविधि सञ्चालन गर्न ।
- ५) बजेट खर्च गर्दा नियमितता, मितव्ययिता, कार्यदक्षता, प्रभावकारिता र औचित्यताको आधारमा खर्च गर्ने प्रणालीको विकास गर्न।
- ६) लेखा प्रणालीलाई व्यवस्थित गर्न रसङ्घीय सरकारले तोकिएको मापदण्ड बमोजिम लेखा राख्ने प्रणालीको विकास गर्न।
- ७) बजेट तर्जुमा गर्दा सन्तुलित, सहभागितामूलक र वस्तुनिष्ठ ढंगले तर्जुमा गर्न ।
- ८) सभाबाट स्वीकृत भएको बजेट कार्यान्वयनमा जनप्रतिनिधिले रचनात्मक सहयोग गर्न ।
- ९) आवधिक योजना तथा मध्यकालीन खर्च संरचना तर्जुमा गर्न र वार्षिक बजेटलाई सोसँग तालमेल मिलाउन ।
- १०) आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली मजबुत बनाई आन्तरिक र अन्तिम लेखा परीक्षण तोकिएको समयमा सम्पन्न गर्न र आन्तरिक लेखा परीक्षण मार्फत नगरपालिकाको वित्तीय अनुशासन कायम गराउन ।
- ११) स्थानीय जनप्रतिनिधि र कर्मचारी बीचमा कार्यक्षेत्रको स्पष्ट सीमा रेखा कोरी जनप्रतिनिधि र कर्मचारी बीचमा सुमधुर सम्बन्धको विकास गर्न।

७.२ निष्कर्ष

नगरपालिका क्षेत्रभित्रका स्थानीय जनताको सबभन्दा नजिकको सरकार नगरपालिका नै हो । संविधान, संघीय ऐन, कानून र स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ ले दिएका अधिकार प्रयोग गरी कानून निर्माण गर्न, आर्थिक स्रोत र

साधनको अनुमान गरी आवधिक योजना, वार्षिक नीति, कार्यक्रम र बजेट तयार गर्न प्राप्त स्रोत र साधनको प्रभावकारी रूपमा दक्षतापूर्वक उपयोग गर्नु पर्दछ । नगरपालिका क्षेत्रभित्र विकास निर्माण कार्य गर्दा प्रत्यक्ष सरोकारवाला नागरिकको प्रत्यक्ष सहभागितामा गराई तिनिहरूमा स्वामित्व बोध गराउनु पर्दछ ।

नगरपालिका क्षेत्रभित्र शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि, पशुपालन, वन व्यवस्थापन, सार्वजनिक जग्गाको संरक्षण, खानेपानी र फोहोर मैला व्यवस्थापन जस्ता सेवा प्रवाहमा के, कति, कसरी खर्च गर्ने भनी सुनिश्चित गरेर बजेट निर्धारण गरी सोही अनुसार खर्च लेखाङ्कन गरेर स्थानीय जनतालाई सेवा प्रवाह गर्ने व्यवस्था मिलाउनस्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ ले नगरपालिकालाई नै जिम्मेवारी तोकेको छ ।

आफ्नो शासन व्यवस्थालाई प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन गर्नको लागि योजना तथा बजेट तर्जुमा र सञ्चालन व्यवस्थित र जन चाहना अनुसार गर्नुपर्दछ । स्थानीय तह मजबुत नभएसम्म लोकतन्त्र बलियो हुन सक्दैन । स्थानीय तहले विकास निर्माणका कृयाकलापहरू सञ्चालन गर्दा वैज्ञानिक, वस्तुनिष्ठ र सहभागितामूलकढंगले योजना तथा बजेट निर्माण गर्नु पर्दछ ।

नेपालको संविधानको धारा २३० मा संविधानको अधीनमा रही गाउँ कार्यपालिका र नगर कार्यपालिकाले प्रत्येक आर्थिक वर्षको राजस्व र व्ययको अनुमान स्थानीय कानून बमोजिम गाउँ सभा वा नगर सभामा पेस गरी पारित गराउने व्यवस्था रहेको छ । त्यसै गरी स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७१ मा बजेट पेस र पारित सम्बन्धी व्यवस्था रहेको छ । स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समितिले वार्षिक बजेट सीमा निर्धारण गर्दा आर्थिक क्षेत्र, सामाजिक क्षेत्र, पूर्वाधार क्षेत्र, वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन र संस्थागत क्षमता विकास र सुशासन गरी ५ क्षेत्रमा सन्तुलित किसिमले रकमको सीमा निर्धारण गर्नुपर्नेछ ।

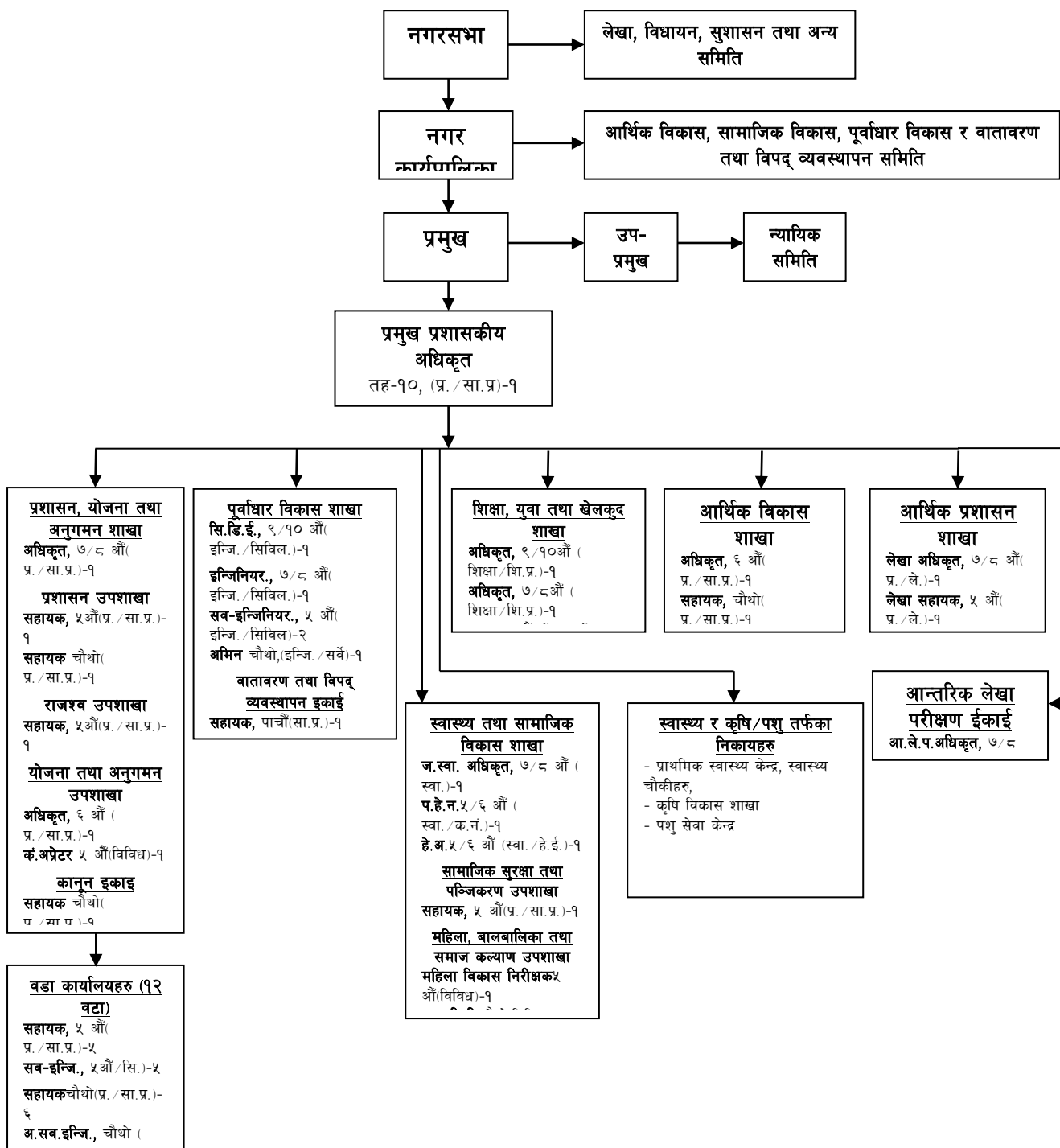
नेपालमा सङ्घीयता पूर्व स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन, २०५५ ले सीमित अधिकार स्थानीय निकायलाई दिएको थियो । २०७२ सालमा जारी भएको संविधानले स्थानीय तहका काम, कर्तव्य र अधिकार संविधानमा नै स्पष्ट उल्लेख गरी प्रदान गरेको छ । पर्याप्त अधिकार हुँदाहुँदै पनि केही स्थानीय तह बाहेक अन्य स्थानीय तह शासन व्यवस्था सञ्चालन देखि बजेट तर्जुमा तथा कार्यान्वयनमा अलमल परेको अवस्था छ । गत वर्षको तथ्याङ्क हेर्ने हो भने करिब २० प्रतिशत स्थानीय तहले तोकिएको समय तालिका अनुसार बजेट तर्जुमा र पारित गर्न सकेका छैनन् भने करिब ८ प्रतिशत स्थानीय तहले आर्थिक वर्ष सुरु भएको प्रथम चौमासिक सम्ममा पनि बजेट नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्न नसकेको तीतो यथार्थ हामीसँग रहेको छ ।

बजेट निर्माण गर्दा विकास खर्चका शीर्षकहरूमा स्रोतले नपुग्ने गरी बजेट विनियोजन गर्ने तर खर्च गर्दा विकास खर्च भन्दा चालू खर्चमा जोड दिएको पाइन्छ । स्थानीय तहमा फजुल खर्च बढ्दै गई स्थानीय तह बोझिलो बन्दै गएको आरोप लाग्न थालेको छ । स्थानीय तहको आवश्यकता र प्राथमिकताको आधारमा बजेट तर्जुमा नभई हचुवा र शक्तिको आधारमा बजेट विनियोजन हुनु निश्चय पनि राम्रो संकेत होइन ।

स्थानीय तह बलियो हुन त्यहाँको आर्थिक क्रियाकलाप दिगो, व्यवस्थित, प्रभावकारी र पारदर्शी हुनु पर्दछ । जुन देशमा स्थानीय तह अब्बल र आत्मनिर्भर हुन्छ त्यो देशको शासन व्यवस्था मजबुत र सुशासनयुक्त हुन्छ । सङ्घीय संरचनामा स्थानीय तहको बलियो उपस्थितिले त्यहाँको विकास, आवश्यकताको परिपूर्ति, केन्द्रमुखी सोचमा परनिर्भर नभएर आत्मनिर्भर हुन समेत स्थानीय तहको बजेट कुशल र सक्षम तवरले तर्जुमा गर्नुपर्दछ । त्यसैले हाम्रो जस्तो अल्पविकसित देशलाई विकसित देशको रूपमा रूपान्तरण गर्नको लागि स्थानीय तहहरूले परिमार्जित र परिष्कृत रूपमा नीति, योजना, कार्यक्रम र बजेट तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्नुपर्दछ । जसले समृद्ध नेपाल सुखी नेपालीको नारालाई सार्थक तुल्याउन मद्दत गर्नेछ ।

राज्य सञ्चालनका लागि आवश्यक पर्ने श्रोतहरूको पहिचान गर्ने, ती श्रोतहरूको प्रभावकारी ढंगबाट छनौट गरी विधि र प्रकृया अनुसार श्रोतहरूको सृजना गर्ने, श्रुजित श्रोतहरूको प्रभावकारी ढंगबाट बाँडफाँट गर्ने, खर्च व्यवस्थापनमा मितव्ययितालाई जोड दिने र नियमित तवरमा अनुगमन र मूल्याङ्कन गर्ने सम्मको सबै कार्यहरूको समष्टिका लागि यो वित्तीय परिचालन योजना तयार गरिएकोछ ।

अनुसूची १: संगठन संरचना

स्रोत: शुक्लाफाँटा नगरपालिका
शुक्लाफाँटा, कञ्चनपुर